

א (א) ויקרא

בשום מעשה היו מזמנים עצמם לעשותו בענין הכתם יד עליו : ידו • ולא יד בנו ועבדו ושלוחו : ידו על ראש • ולא ידו על גבי ידו • ידו על ראש ולא על זרוע : על ראש העולה • פרש"י להביא עולת חובה וכו' כדליתא בהורח כהנים מה עולת נדבה פעונה סמיכה אף עולת חובה פעונה סמיכה שהרי נאמר עולה אחת עולה נדבה ואחת עולה חובה לומר זו עונה סמיכה שהרי נאמר עולה אחת עולת בקר ואחת עולת זאן נאמר זו עונה סמיכה וזקוק עולת יחיד פעונה סמיכה אבל עולת זבוח ושל נשים ושל א"י אינן פעונות סמיכה וכו'ן פעונות נכנים ואפי' של א"י כדליתא א"י ששלח את עולתו וכו' : לכפר עליו : לשון כופר להיות הקרבן כופר העונות אשר עליו : עליו • כשבילו דוגמא כי עליו הורגנו כל היום • כי עליו נשאתי חרפה : (ה) וסמך ושחט • העלים לשמש בו לפני בוראם עד קבלה ואינו שמונה על הכהונה • וסמך ושחט • מה סמיכה בטהורים אף שמיטה בטהורים • וסמך ושחט • במקום שמועין שוחטין • וסמך ושחט חיוב לסמיכה שחטתה אחת בן הבקר • לשון בחרות להוציא זקן יותר מדאי ומולה משום הקריבהו נא לפחתך : אחת בן הבקר לפני ה' • ואין שוחט לפני ה' • שמשון חמני אומר מניין שהיה ידו של שוחט לפניו מן הגשחט תלמוד לומר אח בן הבקר לפני ה' : בני אהרן • שלא יהיו זקנים מרתחים כמו שאמרו רבותינו מאימתי שהן פסול משרתת : אהרן • דומיא דאהרן שאינו בעל מוס : הכהנים • ולא חללים ינאו בעלי מומין וחללים : (ו) והפסיע את העולה לפי שמיניו בפרים ושעירים הנשרפים שכולם נשרפים שר ובשר ופרש כתיב בעולה אף על פי ששפרת שהיא פעונה הפשע : (ז) ענין על האם • ולא אש על גבי ענין : (ח) וערכו בני אהרן • בן הבקר שהוא בהמה גסה כתיב וערכו אבל זבאן שהיא בהמה דקה כתיב וערך : (ט) קרבנו וזרעיו ירחץ • לפי שהיא על שחטנו של מן אכל אכל פרים ושעירים הם נשרפין חוץ ואין הקרב והכשרים פעונין רחיתו מים : ירחץ במים • רחיצה האמורה גבי אדם מתרגמינן יסחי לפי שהוא לשון טבילה בחוץ כמו כאשר יפרש השוחה לשחות אבל רחיצה האמורה בקרבנות מתרגמינן יחליל פירוש יוציא מהן הפרש וישארו חלולין : ירחץ במים • יכול מה רחיצה האמורה להלן ארבעים טאה אף רחיצה האמורה כאן חאה פעונה ארבעים טאה תלמוד לומר מים כל שהוא : אח הכל • לרבות עמנות וגידים קרנים וטלפים וכו' שבראש הכבשים ושער בזקן החישים בזמן שהם מחזברים : (י) ואם מן הצאן קרבנו • להוציא את האם הגזול : מן הכבשים או מן העיז • להוציא את הכלאים : (יא) ושחט אותו וגו' • אותו בזבוח ואין העוף והשלמים והכבוד והמעשר והפסח בזבוח : על ירך המזבח • אלל לזו של מזבח כמו וסכות על הארון : ירך המזבח פסונה • טיהא ירך המזבח בזבוח והיכן פניו בדרום למדנו שהכבש בדרום : פעונה לפני ה' • טיהא כל הזבוח כולו פניו ואף אבן הבקר דלעיל קאי להיות שחיטתו בזבוח דהא נמי כתיב ביה לפני (חוקיני ח"ג)

אל משה • לפי שאמר למעלה בסוף הספר וכבוד ה' מלא את המשכן ולא יכול משה לבא אל אהל מועד וגו' הוצרך לקרואו וליתן לו רשות להכנס ולפיקך כחצ ויקרא אל משה וכן הפירוט ויקרא כבוד ה' הנזכר למעלה אל משה מאהל מועד וידבר אליו וכן מנינו בהרגוס ירושלמי וזהו כיון דאשלים משה למקמא ית משכנא ורבי יתיה וקדיש יתיה וית כל מנוהי וחשב משה בליביה ואמר מורא דסיני דבעיר רבוייה רבוי טעה וקדושים קדוש טעה לא סלקית לגייה עד זמן דאתמר לי מן קדם ה' צרם משכנא דרבויי רבוי דלעלם וקדושים קדוש עלם דינא הוא ולא יעול לגייה עד זמן דיתמר לי מן קדם ה' ואכלי דבורא דה' למשה וכו' וכשהיה הוא בחוץ האהל היה שומע הקול בא לו מבין שני הכרובים כדכתיב בסוף פרשת נשא : אליו • פרש"י יכול ישמעו קול הקריאה הלמוד לומר קול לו קול אליו כלומר בפרשת נשא כתיב וישמע את הקול מדבר אליו היה יכול לומר מדבר לו ואומר מדבר אליו ללמדך שאליו לבדו היה נמשך הקול כך פרש"י בריש יומא : לאמר • כפל לשון הוא לידבר כמו שפירש בפרשת נח דוגמתו : (ב) דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדסי לרבות גרים שהם מקבלים ברית כישראל ולרבות אפילו א"י אף על גב דאדם משמע כאן ישראל מיהו מדכתיב אבהריה מכם דמשמע מכם ולא מאומות אחרות והוי משום אחר מיעוש ואין מיעוש אחר מיעוש אלא לרבות א"י וכן אמרין בעלמא איש איש לרבות א"י שונדרין נדרים ונדבות כישראל : כי יקריב • לאחר שהוקם המשכן פי' לך אהך ישראל והו' עבדיו בניהו : מכם • ולא כלבב להוציא את האפיקורסים שאינם מקבלים ברית כישראל : מכם • בכס חלקתי ולא באומות דאפילו א"י רשע גמור מקבלין ממנו קרבן כדי לקרבו תחת כנפי שכינה : אדם כי יקריב מכם • סרסוהו אדם מכם כי יקריב : כי יקריב • כי יקדיש : קרבנו • כלל : מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן • פירש : הקריבו את קרבכם • חור וכלל אין בכלל אלא מה שצפנה להוציא חיה דאיהו נקרבת לפי שלא היתה בכלל זרבה במעשה בראשית מפני הגחש שהיה ראוי לקללה והמביאה עובר • ד"א למדנו מכאן ענותותו של הקב"ה שלא הפריח בניו אלא בדבר המזוי בידם וטפה"ב עמי מה עשיתי לך ומה הלאהיך וגו' • ד"א מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן ולא מן האדם ולפי שהכעושים שורפין את בניהם ובנותיהם לגבוה נאמר פסוק זה : (ג) אש עולה קרבנו • שהתנדב בלשון זה פחה הכתוב בעולה לפי שהיא מעולה ועולה כולה למעלה : יקריבו • יקדישו ואומר זה הקדשתי לגבוה : אל פחה אהל מועד יקריבו אותו • שלא יאמר המקריב לכסן לך וקח צדיקי הבהמה שהתנדבתי ועשה אותה קרבן דאין זה דרך כבוד למעלה : לרנאו • לפי שקרבן נדבה הוא זה נאמר בו לרנאו אבל בשאר קרבנות אין כתיב לרנאו הואיל ולפעמים הם באים חובס : לפני ה' וסמך • אף על פי שבסמך בחוץ יחזור ויסמוך בפנים : וסמך את ידו • לפי ששפט כך מנאנ בני אדם כשרואים להחמיל ולהתעסק

ה' ואם שחטו בדרומו של מוצב אין זה לפני ה' לפי שרוב המוצב וכבש שלו בדרום קיימי ולא מיתחמי ליה אפחחא דהיכלא אבל כששחטו בצפון שהוא פניו מכל ואינו מקום דריסת רגלי הכהנים שהרי הכבש בדרום הרי הוא כנגד ההיכל והוא לפני ה' וכי קבע מקום לשחיטה לקדשי קדשים קבע דכתיב במקום אשר השחט את העולה השחט את החטאת וכתוב כי חטאת האדם שהרי עקר זבחתה לשמים אבל קדשים קלים אין קבע מקום לשחיטתן הואיל ואין עקרן כל כך לשמים : (יב) ונתח אוחו • שלא האמר בזן הבקר שהוא בהמה גסה צריך נוחות אבל בהמה דקה לא קמ"ל אבל להפסח לא צריך קרא דפשיטא לן שצריכה הפסח כגסה : (יג) והקריב הכהן את הכל • זו הולכת אברים לכבש : (יד) ואם מן השוף • ולא כל השוף פרט למחוסר אבר • השוף עולה ואין השוף זבח שלמים : השוף עולה קרבנו • היחיד מביא שוף ואין הצבור מביאין שוף : והקריבו לרבות שהיא זבה נדבת שנים : מן התורים • אפילו גדולים ולפי שהחור משמת בן זוגו אינו מזדווג לזוג אחר : או מן בני היונה • ולא גדולים לפי שהיונה פוחה אין לב לה אם מת בן זוגו מזדווגת ליונה אחרת לפיכך אין בהם כשרים אלא הקטנים ולפי ששחיט עופות אלו רדופין מכל שאר עופות בחר בהם הקב"ה : (טו) ומלק • בעצמו של כהן לפי שהוא בראשו של מוצב אבל לא בסבין כדכתיב כי חרבץ הונפת עליה ותחללה וזה מליקה האמורה להלן ממול עורף אף כאן ממול עורף : ראשו והקפיר • מה מצינו הקמרה הראש בעצמו והגוף בעצמו אף מליקה הראש בעצמו והגוף בעצמו ע"י שחיטת שני סימנים כדי לקיים מצות הבדלה : וגמלה דמו • דם כולו הא כיצד הראש אחוז בגוף ע"י שלא נחתך לגמרי ומוזה משניהם וקיים לן כל המעבד בשחיטה כגון הסימנים מעבד בהבדלה וכל שאינו מעבד בשחיטה כגון העור אינו מעבד בהבדלה : ונמנה דמו על קיר המוצב • ע"י שדמו מועט אם יקבלנו במזרק לא יוכל ליקח ממנו לחיות לכך מולק בראש המוצב כדי שימנה מיד על המוצב : (יז) לא יבדיל • לפי שהוא קטן ואם יבדיל יהיו הכתמים קטנים ואין ראויין להביא לפני המלך : אל מקום הדשן • חגיגה בן ארטיגוס אומר שתי בתי דשנין היו שם הא' למזרח של כבש וא' למזרחו של מוצב של מזרחו של כבש שם היו נותנין מוראות השוף ודשן המוצב הפנימי ומעורה ושל מזרחו של מוצב שם היו שורפין פסולי קדשי קדשים ואמורי קדשים קלים :

שולח מנות לרעהו : וקמץ משס • פרש"י זהו קמץ כמשמע לשון העברית פרש"י כך לפי שמצינו במקום אחר קומץ כמשמע לשון גומא כלשון הרגום כדכתיב באחת הפחתים ומתרגמינן בחדא מן קומיניא : מלא קומצו • כיצד חופה שלש אצבעות על פס ידו וקומץ במחבת ובמרחשת ומוחק בגודלו מלמעלה ובאצבע קטנה מלמטה וזו היא אחת מעבודות קשות שבמקדש : (ד) חלות מנות כללות • ואין הרקיקים כלולים : (ה) חלות משוחות • ואין חלות משוחות : (ו) והבאת לרבות את העומר וכן הוא אומר והבאתם את עומר : והקריבה • ולא מנחת נכסים ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ושתי הלחם ולחם הפנים : (ז) והרים • מה הרמה האמורה להלן בקומצו אף כאן בקומצו : אשה ריח יחוח • נאמר בעולת בהמה ריח יחוח וכן בעולת שוף ובמנחת ריח יחוח ללמדך אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים : (יב) הקריבו אותם לה' • בעזרה לתוספת אבל לא לקרבן מוצב : (יג) במלח • ולא בני מלח : חמלח • כרינו ושיערו רבותינו כשיעור קדרה : (טו) ושמת עליה לבונה מנחה היא • לרבות מנחת יום שמיני ללבונה : (טז) מנשה • הגימ"ל נקודה בחיר"ק :

א (א) ואם זבח שלמים ל' השלומין שמשלם את נדרו • (ב) וסמך ידו על ראש קרבנו • ולא על ראש הכבוד והמנשר והפסח ולא על זבחי שלמי זכור אבל עטופים נסכי' ותוספת חיים ושחופים כמפור' בס' אמור :

ב (ג) והקריב מוצב השלמים וגו' • לא כבד רחינת קרב וכרעים בשלמים לפי שיש לבעלים חלק בהם וכל אחד יתקן חלקו כרצונו : את החלב • לשון סוד ושבח וכן משמע הרגום הרבה לשון רבוי וגדולה כלומר מה שהבהמה משתבחת : (ד) על העולה • לפי שצוטו עט העולה כמו ויבאו שאנשים • על הנשים על שדה הארץ יחשב : העולה • התנודרת היא עולה התמיד : (ז) אם כבש • להביא פסח לאלוהי כשלמים דכתיב בני פסח מן הכבשים : (ט) חלבו האליה • למעלה נקראת חלב ולא לאכילה דכתיב כל חלב שור וכבש משמע חלב השוה לשור כבש ועו יאל חלב האליה שאינו שוה בכלים : (יב) ואם עז קרבנו • כל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא בשביל חדוש שנחדש בה ולפי שלא חסא העז פעונה דין האליה הפסיק הענין ושנה זו : (טו) כל חלב לה' חוקת עולם • בזמן בית עולמים שחלב הקרב אסור : (יז) לדורותיכם • אף בזמן שאינו קרב שמה האמר בצרף ישראל הוא נאסר ולא לדורות תלמוד לומר לדורותיכם : בכל מושבותיכם • אף בחוזה לארץ : כל חלב • בכל מקום שהוא מזכיר קרבנות הוא מזהיר אחריו על חלב ודם פן יעלה על לבבך הואיל והמוצב אוכלו אף אני כן תלמוד לומר לא תאכלו אבל להנאתך מותר :

ד (ב) כי תחטא בבגה • על הגנה הוא מביא ואינו מביא על הזדון • מאתח מהנה • מ"ס ראשונה ימרה והשניה מביאה ראשונה דוגמא כבש ככהן כמוני כמוך כשפחה כבדירתה כעמי כעמד כחשכה כאורה : (ג) אם הכהן המשיח • לפי שהוא כהן גדול יביא

אֵיךָ פָּרָה שֶׁהוּא גָדוֹל מִכָּל הַקָּרְבָּנִים עַל הַמִּזְבֵּחַ : יִחַטֵּא
 לְאַשְׁמַח הָעַם • לְהַאֲשִׁים אֶת הָעַם שְׁהוּרָה וְלִהְיוֹת לָהֶם
 דָּבָר הַאֲסוּר וּמֵאִינוּ שְׂמוּסָל עֲלֵיהֶם לְהוֹרוֹת כְּדַחֲבִיב יוֹרוּ
 מִשְׁפָּטֶיךָ יִעֲקֹב וְגו' • עַל חֲטָאָה • בְּשִׁבְלֵי חֲטָאָה
 וְדוּגְמָא לְכַפֵּר עֲלָיו כִּי עֲלִיךָ הוֹרֵנוּ כֹּל הַיּוֹם : לִפְנֵי
 ה' • וְנִשְׁפָּן שֶׁהוּא פָּנָיו כְּנֹגֵד פִּתְחוֹ שֶׁל הַיֶּלֶךְ : (ד) וְסִמֵּךְ
 יָדָיו • וְאִינוּ טַעֲוֹן נִסְכִּים וְלֹא חֲנוּפָה : (ה) וְלִקַּח הַכֹּהֵן
 הַמְּשִׁיחַ מִדָּם • נֹאמַר כֹּאֵן לְקִיחָהּ וְנֹאמַר לְהֵלֵךְ לְקִיחָהּ
 מֵהָ לְהֵלֵךְ לְקִיחָהּ בְּכָלִי אֵף כֹּאֵן לְקִיחָהּ בְּכָלִי : (ו) וְכַבֵּל
 וְהוֹסֵ • עַל כֹּל הַיּוֹם פְּעִילָה : אֲנַשְׁבוּ • נֹאמַר כֹּאֵן
 אֲנַשְׁבוּ וְנֹאמַר לְהֵלֵךְ אֲנַשְׁבוּ מֵהָ אֲנַשְׁבוּ הַאֲמוּר לְהֵלֵךְ
 הַמִּינִית הַמִּיּוּמָת שְׂבִימִין אֵף כֹּאֵן כּו' : שְׂבַע פְּעֻמִּים •
 שִׂיחָה מוֹכָה שְׂבַע פְּעֻמִּים וְלֹא אֶחָד וְשְׂבַע כְּדֶרֶךְ שְׂמוּנָה
 בַּיּוֹם הַכַּפּוּרִים : שְׂבַע פְּעֻמִּים • כֹּמֵה עֲנִינֵי הַקִּבְ"ה
 הַוּלָכִים בְּשִׁבְעֵיּוֹת שִׁשָּׁם אֲכָל' שְׂבַע יָמִים שְׂבַע
 רְקִיעִים שְׂבַע אֲרָזוֹת שְׂבַע הַלְּבָבוֹת שְׂבִיעֵי בַּיּוֹם
 וְנִחְדָּשִׁים וְנִשְׁמָטוֹת וְיוֹצֵלִים וְיַעֲוֹלָמִים שְׂבַע
 נְרוֹת שְׂבַע מִזְבְּחוֹת דְּבִלְטָם שְׂבַע נִבְשֵׁי עוֹלָה וְעוֹד
 הַרְבֵּה : (ז) עַל קִרְוֹת מִזְבֵּחַ קִמְרַת הַסָּמִים לִפְנֵי ה' •
 וְאִין הַכֹּהֵן לִפְנֵי ה' אֵלֶּה עוֹמֵד מִן הַמִּזְבֵּחַ וְלַחֹץ וְזוֹה :
 (י) כֹּאשֶׁר יוֹרֵם וְגו' • פִּרְש"י וְנִשְׁחִיטָה קִדְשִׁים
 מִזְרִיכּוֹ לְלִמּוּד הַיָּמִינוּ שְׂאִין לְמִדּוֹן לְמַד מִן הַלִּמּוּד
 בְּקִדְשִׁים פִּירוּשׁ צִרִיךְ הַכְּתוּב לְפָרֵשׁ הַרְמֵה אִיּוֹרוֹ פֶּר
 כֵּהן מִשִּׁיחַ כְּדִי לְלִמּוּד מִמֶּנּוּ הַרְמֵה אִיּוֹרוֹ פֶּר הָעֵלֶם
 דָּבָר שֶׁל צְבוּר כְּדַחֲבִיב לְקַמֵּן לְאַחֲרָה וְעֵשֶׂה לְפָר הָעֵלֶם
 שֶׁל צְבוּר כֹּאשֶׁר עֵשֶׂה לְדָם הַפֶּר הַחֲטָאָה שֶׁל כֵּהן מִשִּׁיחַ
 וְאֵם לֹא פִירֵשׁ לָךְ כֹּאֵן הַרְמֵה אִיּוֹרוֹ פֶּר כֵּהן מִשִּׁיחַ
 אִיךָ יוֹבֵא מִקְרָא שֶׁל וְעֵשֶׂה לְפָר וְגו' לְלִמּוּד הַרְמֵה
 אִיּוֹרוֹ פֶּר הָעֵלֶם דָּבָר שֶׁל צְבוּר מִן הַרְמֵה אִיּוֹרוֹ פֶּר
 כֵּהן מִשִּׁיחַ הִרִי הַרְמֵה אִיּוֹרוֹ פֶּר כֵּהן מִשִּׁיחַ עֲלֵמֵן
 צִרִיכִין לִהְיוֹת לְמִדּוֹן מִהַרְמֵה אִיּוֹרוֹ פֶּר שְׁלָמִים וְאִין
 לְמִדּוֹן לְמַד מִן הַלִּמּוּד בְּקִדְשִׁים : כֹּאשֶׁר יוֹרֵם מִשׁוֹר זִבַּח
 הַשְּׁלָמִים • לְשִׁלְמֵי צְבוּר הַקִּשְׁתִּין לְלַמַּד שְׂמִיבֵא שְׁלוֹם כְּשִׁלְמֵי
 שׁוֹר וְלֹא לְשִׁלְמֵי כֶבֶשׂ לְדָחוּת שְׂבַח וְסוּמָאָה כְּשִׁלְמֵי
 צְבוּר : (יב) וְהוֹזִיֵּא אֶת כָּל הַפֶּר • מִלְּמַד שְׂמוּזִיאוֹ
 כֹּל כֶּשֶׁהוּא שְׁלֵם יוֹבֵא שְׁלֵם וְיִשְׁרַפְנוּ שְׁלֵם חֲלֵל
 רֹאשׁוֹ וְכִרְעִיו מֵהָ רֹאשׁוֹ וְכִרְעִיו הַאֲמוּר לְהֵלֵךְ ע"י נְחוּחַ
 אֵף כֹּאֵן וְכו' : (כא) עַל רֹאשׁוֹ וְעַל כְּרַעְיוֹ • עַם רֹאשׁוֹ
 וְעַם כְּרַעְיוֹ • וְקִרְבוֹ וּפְרָשׁוֹ • מִלְּמַד שִׁנְתַּחֲנוּ בִּלְאֵ
 הַפֶּטֶט : (כב) אֵשֶׁר נִשִּׂיא יִחַטֵּא • סָרְסָבוּ נִשִּׂיא אֵשֶׁר
 יִחַטֵּא דוּגְמָא וְאֵשֶׁר כֵּהן כֹּהֵר מִלְּבוֹת בְּרֹאשׁוֹ שְׁפִירוּשׁוֹ
 וְכֵהן מִלְּבוֹת אֵשֶׁר כֵּהן בְּרֹאשׁוֹ : (כד) בְּמִקּוֹם אֵשֶׁר
 יִשְׁחַט אֶת הָעוֹלָה • שֵׁלֵל לְבַיִישׁ מִי שְׁחַטָּה וְיִהְיוּ הַרוֹאִים
 סְבוּרִים שֶׁהִיא עוֹלָה : (כה) קִרְוֹת מִזְבֵּחַ הָעוֹלָה • כֵּהן
 מִשִּׁיחַ וְצְבוּר דְּמִקְרָבֵי וְחִשְׁבִּין קָמִי קוֹדֶשָׁה צִרִיךְ הוּא
 דָּם כְּפִרְתָן קָרֵב לְפָנִים עַל הַפְּרִכָּה וְעַל מִזְבֵּחַ הַזֶּהָב
 וּפְרָמוֹת דְּחָק לְשִׁרְף חֲטָאָה חוּץ לְשֵׁלֵשׁ מִתְּחוֹת לִפְנֵי
 גְדֵלָן עֲנֵשׁ נִשִּׂיא וְיִחַד דֵּלָהּ דְּמִקְרָבֵי וְלֹא חֲשִׁיבֵי כֹּל כֵּךְ
 דָּם כְּפִרְתָּהּ וְאִיּוֹרוֹ חֲטָאָתָם עַל מִזְבֵּחַ הַחֵיטוֹן וְהַבֶּשֶׂר
 כֹּאכֵל : (כו) וְאֵשֶׁם • שִׂידַע מַעֲלָמוֹ : (כז) אִו הוֹדַע
 אֲלֵינוּ • ע"י חֲתָמִים :

ה (ג) וְהוּא יָדַע וְאֵשֶׁם • יוֹדַע לוֹ עֲכָשׁוֹ שֶׁהוּא טַמֵּא

(* ע' בְּמִתְחַת סִי מֵהָ שְׁהִיג עֲלָיו

על פי עדים אבל אם הוא מודה מעצמו אינו מוסק
 רק חומש אחד : יתגנו ביום אשמתו . הגזול יתן המזון
 לנגזל ביום שיביא אשמתו לשלם מחמתו כדי שיתקבל
 קרבנו בראון : מכל אשר ישבע וגו' . להביא תשומת
 יד ולא אהדריה בסוק לטיל שבעת העדות והכנס
 למקדש עמא והאובל קדשים בטומאה ושבעת בעוי
 לסי שאינו נהנין מן החטא חס רחמנא עלייהו להביא
 קרבן עולה ויורד פירש אם הוא עולה בעושר יביא
 כשבה או שעירה ואם הוא יורד בכססים יביא שהי
 תורים או שני בני יונה או עשירית האיפה אוכל חלב ודם
 והאובל ביום הכפורים והעושה מלאכה בשבת והמפטם
 והסך והבא על הערוה שנהנין וכ"ש העובד עבודה
 כוכבי' שפוטס ידו בעיקר חייבין להני' חטאת קרבן קבוע
 בהגנין מן הקדשים לזאיכא תרתי פטס ידו בשל הקב"ה
 ונהנה חייב אשם בכסף שקלים וכן המכחש בעמיתו
 בטקדון לזאיכא תרתי נהנה ונשבע לשקר חייב אשם
 בכסף שקלים חייבי אשם תלוי לסי שמקילין ומורין היחר
 להביא עלמס לודי הספק החמיר עליהם הכחוב להביא
 אשם בכסף שקלים כדי שיהרו בעממס : (כו) לאשמה
 בה . פטס לפחות משוה פרוטה :

שלימא סדרא דפרשת ויקרא

פרשת צו

ו (ב) צו את אהרן . פירש' אין זו אלא זירוח מיד
 ולדורות זירוח מדכתיב בפרשפ דברים
 ואלו את שופטים ואמר רבננו ז"ל כנגד מקל ורצועה
 תהא זירוח מיד מדכתיב בפ' נשא זו את בני ישראל
 וישלחו מן המחנה וגו' ושם כתיב ויעשו כן בני ישראל
 ולדורות מדכתיב בפרשפ שלח מן היום אשר נוס ה'
 והלאה לדורותיכם ולפי שצדין מערכה ובדין הרמה
 הדשן שייך בהן עלולת כתיב בהן לשון זירוח ועוד
 פירש' אמר ר"ש ביותר כרין הכחוב לזרו מקום שיש
 בו חסרון כים פי' אם לא עשה הענין כמשפט צריך
 לעשות אחר והראשון בעל ואנד הרי הוא חסרון
 כים : את אהרן . ע"כ כתיב ורקו בני אהרן וערכו בני
 אהרן אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם בור שגואה
 ומימיה שגואין כלומר אהרן שגאוי לפיך על מעשה
 העגל תמן טנין כל העמים כשרים למערכה חוץ מעני
 זית וגפן [מפני שהשמן למנורה והיין לנסכים בא מהן]
 לעמים חלקת כבוד בשביל הסרי ולאחרן לא חלוק
 כבוד בשביל הבנים מיד זו את אהרן : זאת תורת
 העולה . עד עתה לא היינו יודעים מאימתי זמן עולת
 התמיד של שחר ועד מתי זמנה של עולת התמיד הערב
 לכך נאמר זאת תורת העולה המיוחדת שבעולות ואינו
 זו עולת התמיד וכן כל הקרבנות האמורין בפרשפ
 ויקרא חוזר ואומר כאן כל דיניהם : היא העולה .
 אף על פי שהיא נקטרת ביום כדכתיב ביום הקריבו
 את זבחו למד עליה הכחוב ששלחה ואבריה כשרים כל
 הלילה : ואש המזבח . מזבח הפנימי : פוקד בו . תדליק
 מאש של מזבח החיזון כדאיתא בתורת כמים מניין
 להש של מזבח הפנימי שלא תהא אלא מזובח החיזון

תלמוד לומר ואש המזבח תוקד בו : בו . ממנו מניח
 בי"ח במקום מים כמו ומשחה בו ביום המשח אורח
 אש מחטה ומורה מין ודין הוא נאמר אש במזבח
 הפנימי ונאמר אש במחטה ומורה מה אש מזבח הפנימי
 ממזבח החיזון אף אש מחטה ומורה ממזבח החיזון :
 (ג) מדו בד . וי"ו יתרה כמו וי"ו דוחיתו ארץ צנו
 בעור צנו לפור וא! תחמה על המ"ם אם היא נקודה
 בחירק שהרי דוגמתו מנינו שורד על פי מדותיו .
 מדו בד הם כחות מלפנת ואכנס שכולם בד והזי"אם
 הכחוב בלשון יחיד לפי שכולן כלבוש אחד שאינו לזבש
 זה בלא זה ומכניס בד כחב לעצמו כמו שמנינו בפרשפ
 תורה אחר שפי' בגדי כהן גדול והדשן חזר ופי'
 האכנס והמכניס לשניהם ובחורת כהנים מרבה להו
 לארבעה בגדים מיוחדים דילבש דמני למימר ולבש מדו
 בד ומכניס בד על בשרו או יהיו על בשרו מה ח"ל
 ילבש לרבות שנים בגדים אחרים : על בשרו . כנוי
 לערום כמו זכ מבשרו וזכה בבשרה : והרים את הדשן .
 פשטיה דקרא כשרואה להרים את הדשן מעל המזבח
 לזבש בגדי כהונה שאין לעלות על המזבח בגדי חול :
 את הדשן . מן הדשן מלא קומין : (ד) והזי"א . והזי"א
 את הדשן אין כהן כחוב לאל למד על בני מומין שהן
 כשרים להזי"א את הדשן : אל מקום טהור . הזי"ל
 ובאו ממקום קדושה אבל באכנסים המנוגעות כתיב אל
 מקום עמא פי' במקום שאין דרך נושאי טהרות לצא
 שם : (ה) והאש על המזבח . אהדריה קרא לכדריני
 יהודה דהניח רבי יהודה אומר מניין להניח האליחא
 שלא תהא אלא בראשו של מזבח ח"ל והאש על המזבח
 וגו' הנתת האליחא להצית בהן אור מערכה גדולה
 אליחא קיסמין דקין הכי מתניא והכי פירש' בפרק
 סרף בקלפי : וערך עליה . מניין שיעשה את המערכה
 גדולה כדי לקבל את כל העולות ח"ל עליה מניין לאחורי
 חטאת ואשם וקדשי קדשים וקדשים קלים ח"ל עליה
 חלבי השלמים מניין לקומן ולזבחה ולמנחה כהנים
 ולמנחת כהן משיח ולמנחת נסכים תלמוד לומר והקטיר
 ללמד על כל ההקטרות שהיא עליה יכול אף הקטרות
 תהא עליה ח"ל ובער עליה עשה הבערה א' לקטרות
 עשה מערכה א' לקטרות : (ו) אש תמיד . אף בשבת אף
 בטומאה : לא תכבה . אף במסעות כבוד שמים הוא
 שלא תהא כירוח בעלה מה עושין לה כופין עליה פסכא
 דברי רבי יהודה : אל פני המזבח . ולא להיות עשמה
 כמו שפי' לעיל בפרשת ויקרא : (ח) והרים ממנו .
 מן המנחה כחב לשון זכר נבי נקבה דוגמת כל אשר
 יתן ממנו לה' יהיה קדש ועוד הרבה : (ט) והזי"ארת
 ממנה . אהדריה קרא משום שאמר למעלה והזי"ארת מן
 המנחה לאהרן ולבניו סד"א אף הזי"ארת כולה לזבוח
 סלקא לשם הכהנים תלמוד לומר והזי"ארת ממנה יאכלו
 אהרן ובניו : מנות תאכלן . לפי שהיתה בכלל היחר
 ובאכסה וחזרה והזי"ארת יוכל החזר להיחרה הראשון
 תלמוד לומר מנות תאכל מנוה כיוזא בו יבמה יבא
 עליה מנוה : (י) חלקס נחמי ארתה מאשי . נחיתה טעם
 הוא ללא האפה חמץ כיון שהיא חלקס מאשי הרי הוא
 כדין אשי שגא' בהם כי כל שאור וכל דבש לא תקטיו
 ולכך

ולכן לא תאפה חמץ : קדש קדשים היא . הרי הוא
 כאלה מן הקדשים : כחשאת . מה תאפה מן החולין
 וציוס וצידו הימנית אף זו כן : (יא) כל זכר . פרשה
 ו תאמרה בפרשת ויקרא ושנית כאלו בשביל שלשה
 דברים מות תאכל במקום קדוש כל זכר ויאלנה :
 כל אשר יבא . ליגע בהם יקדש ויטמא עמו קודם
 הגיעה : (ג) ציוס המשה אותו . צי"ת במקום מ"ס
 פי' מיום המשה אותו חייב הוא להקריב מנחה זו דוגמה
 ציוס משחו אותם שפי' מיום משחו אותם וכן והגותר
 בבשר ובלחם שפי' מן הבשר ומן הלחם : המחיתה בבקר
 ומחיתה בעזב . כיצד הוא עשה מביא עשרון שלש
 וחצוה ומקריב מחיתה בבוקר ומחיתה בין הערבים
 נסמא חציו של בין הערבים או אבד מציא עשרון שלם
 וחוצהו ומקריב מחצה ומחצה אבד נמצא שני חצאים
 קרבים ושני חצאין אבדודים : (יד) העשה מורבכת .
 אין לך רבוכה בתורה אלא זו ושל תודה ושל מלוואים :
 חספני . כמו אופה וציוס אופה כל זכרי' אלא בשול
 נא : (טז) כליז חסיה . שאם יקטוף ממנה כשלם אצבעות
 כמו משאר מנחות מה דרוון יש בכך לפני הקב"ה ומה
 יפסיד אם יעשה מכל מאליו מנחה ולא דמי לכל
 מנחות של ישראל שהרי אקומץ נקטר והשאר נאכל
 לכהנים שהם משרתיו של הקב"ה נמצא כולה דרוון ואף
 לא דמי לחמא ואשם של כהנים דהתם האימורין
 נקטרין והעור לאנשי משמר וכן הדין נותן שההא
 נשרפת הואיל והיא מנחה כמו שמצונו בשני פרים שלו
 שהקריב בה' ימי המלוואים שנשרפו אפי"ם שהיו חמאות
 חיותות : (יז) במקום אשר תשחפו העולה . אהדריה
 קרא ע"י שלא פי' למעלה בכל החמאות ששחפתן
 במקום שחפת העולה : (כ) אשר יזה עליה הכבס .
 ואין כל הבגד טעונה כבוס : הכבס . לפי שהדם דם
 קדשי חמאת הנאללה לפנים מן הקלעים ואם יזה מדמה
 על בגד וינא חוץ לקליים נפסל ציוא : במקום קדוש
 לרבות לשכות בגיות בחול ופוחות לקדש : (כא) וכלי
 מרגש יטבד . כשם שהכבוס במקום קדוש כך השבירה
 פטונה מקום קדוש : בכלי נחשת . דבר הכתוב בהווה
 וזה"ל לכל כלי מחבת : ומורק ושומף . בתוך זמן אכילה
 מן יביא קדשים לידי דהר יוכל מה שטיפה האמורה להלן
 בארבעים טאה אף כאלו בנ' טאה ח"ל צמים כל שהן :
 ז (ה) אשם הוא . פרש"י למד על אשם שמתו בעליו וכו'
 כלומר לא הספיק להקריבו עד שמתו הבעלים או
 שנתכסרו בעליו כלומר אשם זה אבד בעודו חי ובעליו
 הקריב אחר ואחר כך נמצא אפי"ם שזה עומד להיות דמיו
 שולל לקץ המזבח אם שחמו סתם אינו כשר לעולה עד
 שחוק לרשיה פי' מסרו לרועה ושחמו כשר כבר לעולה
 וישן קין כאשר האוכל חאנים בקטנה הסעודה כך
 פרש"י בפר' החלין : (ו) כל זכר' לרבות בעלי מומים :
 קדש קדשים . לרבות זכאי שלמי זכור שלא יהו נאכלין
 אלא לזכרי כהנים : הוא . פרט לתודה ואיל נזיר :
 (ח) והכהן המקריב . לכל בני המשמר קורבו כהן :
 (יב) אם על תודה יקריבו . התודה פטונה שזיכה
 ומנוסה לאחר שחפתה : והקריב על זבח . עם זבח וכן
 על חלה לחם דוגמא על שדה הארץ יחשב: וסלת מורבכת .

למדנו לרבוכם שההא סלת : חלה בלגות בשמן . הרי
 רבוי אחר רבוי למעט שאינו כשאר מנחות ללוג סמך
 אלא לחציו : (יד) תרומה לה' . איני יודע כמה הריני
 דן נאמר כאלו תרומה ונאמר בתרומה מעשר תרומה מה
 תרומה מעשר א' מי' אף זו א' מי' : לכהן האורק את
 דם השלמים לו יהיה . והשאר תאכל לכהנים : (טז) ואם
 נדר . שגדר כשהנדר לו : ציוס הקריבו את זבחו יאכל .
 לאחר הקרבה : ציוס השלישי בלש ישרף . בנין אב לכל
 הנשרפים שלא יהיו נשרפין אלא ציוס : (יז) כל ספור
 יאכל בשר . ספור : (כ) וסומאחו עליו . פרש"י ואזהרת
 סמא שאכל את הספור אינה מפורשת בחורה אלא
 חכמים למדוה בג"ג כ' כריתות וכו' כדחיה בפרק קמא
 דשנועות אמר רבי אבהו שלש כריתות בשלמים למש
 פרש"י שלש כריתות בחדש סמא האוכל קדשים אחד
 בפרש' אמור כל את אשר יקריב מכל זרעכם אל הקדשים
 אשר יקדישו בני ישראל וסומאחו עליו ונכרתה וגו'
 ואמרי' במסכת זבחים פ"ד דהאי יקרב אכילה היא והאי
 דנקט לשון הקרבה דמירי בראוי ליקרב כגון שסמא זה
 אכל קדשים שקדשו בכלי שרת ושחים מן הכריתות כאלו
 בפרשה זו והנפש אשר תאכל מבשר זבח השלמים
 וסומאחו עליו ונכרתה וגו' . וסמך ליה ונפש כי חנע בכל
 סמא ואכל מבשר זבח השלמים ונכרתה וגו' אחת לכלל
 ההיא דאל הקדשים שבפר' אמור לפי שכלל כל הקדשים
 ואחת לפרט אחת מן השחים אחרות שנכלן בפרשה זו
 ומדה זו נדרשה בתורת כהנים בתחלת הספר בדבר
 שהיה בכלל ויאל מן הכלל וכו' כיצד בפרשה אמור כח"ב
 והנפש אשר תאכל מבשר זבח השלמים והלא מהאי קרא
 שלמים בכלל כל הקדשים היו ולמה יאלו שלמים בקרא
 דפרשה זו דוהנפש אשר תאכל מבשר זבח השלמים
 להקיש שאר קדשים אליהם לומר מה שלמים שהם מיוחדים
 שהם קדשי מזבח ומייבנים עליהם כרת משום סומאה
 אף כל קדשי מזבח יאלו קדשי בדם הדיח שאין חייבין
 עליהן כרת משום סומאה: ואפי"ם למש אין אלו הפסוקי'
 נדוין בכלל ופרט לומר אין בכלל אלא מה שבפרט
 ותשמע מינה שלמים אין שאר קדשים לא ויע"פ שהן
 קדשי מזבח וי"ל משום שהפסוקים מרוחקים זה מזה
 והם כשני ענינים וכן מפורש במנחות בפרק כל המנחות
 באות מזה דהיבא שהפרט מרוחק מן הכלל נדון במדת
 דבר שהיה בכלל כו' ואחת פי' שלישיה מן הכריתות
 האלו שהיא יתרה ונכתבה לדברים שאין נאכלין כגון
 עזים של מערכה ולבונה וקסורת אם אכלן הסמא חייב
 כרת הכי מיתנייא והכי פרש"י בפרק קמא דשנועות
 ולפי הפסע וסומאחו עליו בסומאה היואלה עליו מנופו
 של זה הכתוב מדבר : (כא) ונפש כי חנע בכל סמא .
 בור הנוגע בסומאה וסומאחו עליו דלחייב בפרשת אמור
 בכהן סמא שאכל קדש : (כב) כל חלב שור וגו' . אזורה
 שמענו טונס מניין ת"ל כי כל אוכל חלב וגו' : כל חלב
 שור וגו' . אהדריה לקרא להוציא בהמה סמאה ומיה
 ושף שאין דין איסור חלב טונס בהם : (כד) מן הבהמה
 אשר יקריב מנחה . ממין אותה בהמה ואפילו היא
 חולין : (כו) וכל דם לא תאכלו: אזורה שמענו עונש מניין
 הלמוד לומר כל נפש אשר תאכל כל דם: בכל משבותיכם
 אע"פ

ההדיוט שנאמר ונתנו בני אהרן אש וגו' ולא שאלו את פי משה רבן כדכתיב אשר לא צוה אותם והיה להם לימלך במהרה רבן כמו ששנינו במסכת תענית שנענש יאשיהו ונהרג על שהיה לו לימלך בירמיה ולא נמלך כשהעביר פרעה וכה הרב בארנו * וי"א עשו בהוראתו להקריב באתו וס' אש זרה ומה שכתוב ונתנו בני אהרן הכהנים אש שאף על פי שהיא יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט היינו מלוחו יום ואילך שכבר ירדה מן השמים אבל באתו יום שעדיין לא ירדה מן השמים ורצה הקב"ה להחכיד בה לעיני כל העם לא צוה אותם והיינו דכתיב אכר לא צוה אותם שלא למעט כבוד שכינה כמו ששנינו באלוהו ואף לא תשימו * ותחלל אותם וימותו * מדה כנגד מדה * נעטשו כאן באש לפי ששנינו במראה כבוד שכינה שהוא כגוף אוכלת והוזהרו בה בסיני כמו שפרש"י בפרשת משפטים גבי ויחוו את האלהים ולזקני ישראל באש תבערה בפרשת בהעלותך ד"א מדה כנגד מדה חסאו כאן באש ולקו באש * וימותו לפני ה' * ר' אליעזר אומר לא מתו אלא בחוץ מקום שהלויים מותרין ליכנס שם שנאמר ויקרבו כל העדה וישארו בכתותם א"כ למה נאמר וימותו לפני ה' שגנפו המלאך ודחפו לחוץ והוא יאמר * רבי עקיבא אומר לא מתו אלא בפנים שנאמר וימותו לפני ה' א"כ למה נאמר ויקרבו וישארו בכתותם מלמד שהעילו חנית של ברזל וגררום והוא אלוס לחוץ * (ג) הוא אשר דבר ה' לאמר בקרובי אקדש * והיכן דבר וגם הכהנים הנגשים אל ה' בכבודי וגו' * ד"א היכן דבר וגם הכהנים הנגשים אל ה' יתקדשו פן יפרך בהם ה' ככהנים גדולים הקרבים אלי לשרתני אני רוצה להקדשם ולא יתחלל שמי ועבודתי כדכתיב והכהן הגדול מאחיו וגו' ובגדיו לא יפרוס ומן המקדש לא יצא ולא יחלל את מקדש אלהיו הא אם יצא חלל ואין מוקדש ומאומר נחורה * ועל פני כל העם אכבדו רואה בניו מתים ומגיה אבילותו בשביל עבודתי * וידוע אהרן' כמו ששנינו ביחזקאל האנק דוה אצל מתים לא תעשה אף כאן וידוע אהרן ממה שהיה רוצה להתחלל * (ד) ויאמר אליהם קרבו * אין לכם לידאג מן הקצף * (ה) בכתותם * של נושאים לא בכתות של נושאים שהרי כמות לכהנים ואין כמות ללויים * (ו) ראשיכם אל תסעו * הואיל ואחס משרתיו של הקב"ה אין נאה שיהיו מנטערים ובזכים אבל אחיכם יבכו * ובגדיכם לא תפירו * אע"פ שאחס הדיוטים הרי אחס היום ככהן גדול לדורות ובכהן גדול כתיב את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרוס שהוא דרך אבילות כדכתיב גבי מאורע בגדיו יהיו פרוצים וראשו יהיה פרוץ * ועל כל העדה יקצוף * לעיל קאי לא תמותו ועל כל העדה לא יקצוף דוגמא כי לא לגמל ישבח אביון הקות עניים תאבד לעד * ד"א את מהיננו אבילות הקב"ה יקצוף על כל העדה כיצד לא יקבל ברצון את הקרבנות שהקרבתם בעד העדה * (ז) לא תלואו * כמו כהן גדול שנאמר בו כי מזר שמן משחת אלהיו עליו וזו היא ששנינו בהוראת כהנים ויקרא משה אל מישאל ואל אלנפן אבל לא אלעזר ואיתמר מכאן שאין כהנים מסמאין למתים וכו' וכי כך אנו צריכין ללמוד מכאן והלא כמה

פרשיות נתפרשו בהורס על אזהרת סומאח כהנים ועוד אלעזר ואיתמר כהנים הדיוטים היו אמאי למה לא נעמאוו לאחיה' ששנינו שאמר משה למישאל ואלנפן קרבו שאו את אחיכם אלא הכי הוי פירושה מכאן אמרו חכמים שאין כהנים ביום משיחתן מסמאין לאוס מת שאף כהנים הדיוטות ביום משיחתן יש להם לין כהן גדול שהרי מצינו אלו שהוזהרו ביום משיחתן בכל דיני כה"ג: (ח) וידבר אל אהרן פרש"י * וזו נאמרה ביום שהוקם המשכן לפי שמאוחו יום ואילך נאסרו דהא בביאת אה"מ תלה רחמנא * (ט) אין ושכר * פרש"י דרך שכרות כלומר שיפור כדי שכרות כדא"י במס' כריתות פרק אמרו לו רבי אליעזר אומר אין ושכר אל תשת שלא תשמהו כדרך שכרותה הא אם הפסיק בו או אם נתן לתוכו מים כל שהוא פסור * אל תשת * אע"פ שנתתין אין ושכר לשאר אבילים כדכתיב תנו שכר לאובד ויין למרי נפש אחת ובניך אל תשת כי אין לכם לנהוג לין אבילות ועוד שאתם אסורים בו ויש בו חיוב מיתה בעת בואכם אל אהל מועד כי אין דרך להיות שכור עובד * (י) ולהבדיל בין הקדש ובין החול * אלו הערכין * ובין השמח ובין העסור * אלו השמאות והטעירות * (יא) ולהורות * אלו הבוראות * את כל החוקים * אלו המדרשות * אשר דבר ה' * אלו ההלכות * ביד משה * זה מקרא התרגום מניין תלמוד תומר ולהורות (יב) אלא המזבח * ולא בהיכל ולא ע"ג המזבח אין * לי אלא זו בלבד מניין לרבות קדשי קדשים ת"ל קדש קדשים הוא אין לי אלא סמוך למזבח מניין לרבות לשכות בנויה בחול ופסחאות לקדש תלמוד לומר ואכלתם אותה במקום קדוש * (יג) אותה והיא * הרי אלו מיעוטים פרט לתודה וללחמה ולאיל ניזר וללחמו ולאיל המלוואים וללחמו * (יד) ואת חזה התנופה * זו תנופת הסל * ואת שוק * זה שוק התרומה * זו תרומת חודה * תחללו במקום סהור * פרש"י וכי את הראשונים וכו' פירוש המחה הנותרת מזבחי שלמי בני ישראל לרבות אותם שהיו באתו היום שם כדכתיב ושור ואיל לשלמים * (טז) ואת שעיר החטאת * לפי הפשט הוא שנאמר בו קחו שעיר עוים וכו' שכלן וכאן נאמר בו כפרה * שעיר החטאת * פרש"י שעיר מוספי ראש חדש ושלקה שעירי חטאות קרבו בו ביום שעיר עוים ושעיר נחשון ושעיר ראש חדש ומכולן לא נשרף אלא זו * פירוש משלשת שעירים הללו לא נשרף אלא זה של ראש חדש ומדעתו של כהן נשרף ועוד פרש"י * י"א מפני סומאח שנענה בו נשרף ואם תאמר בלאו הכי גמי דינו להיות נשרף שאי אפשר שלא היו עמאי מתים מיום שנולדו והם נגעו בשעיר זה ועדיין לא נעברו בהויית שלישי וזו * שעדיין לא היה להם אכר פרה עד למחרת כדקיימא לן באחד זייסון הוקם המשכן שני לו נשרפה הסרה אלא י"ל לטהרו משמן החטאת ומן הדם אשר על המזבח בעין אהרן ובניו כדאמרין במסכת יומא אמרת נכנסו מים תחת דם * (יז) לכפר עליכם * זה שעיר ר"ח שכן גבי ר"ח תשרי כתיב ושעיר עוים אחד לחטאת לכפר עליכם * (יח) הן היום הקריבו * פרש"י מהו אומר כלומר אי זו תשובה השיב אהרן הן היום הקריבו למשה

שאל מדוע לא אכלתם וכי בשביל שלא הקריבו הם את החמאת לא היה להם לאכלה והלא כל עבודות אורח היום היו ע"י אהרן ואף עפ"י בן כהני ואכלוה מלאת וכתיב ואת שוק התרומה תאכלו וגו' ועוד פרש"י אלא אמר להם משה שמה זרקתם דמה אוננים וכו' משה רבינו היה סבור שאין איכות של אהרן פוסלת באורח יום בשום חמאת ואפי' בשל ר"ח והפרישה שפרש"י קצרה וה"ק שגא מרק דמה של חמאת דר"ח ע"י אונן ואחס סבורים שהאונן שעבד היום חלל ולפיכך השיב אהרן ואמר לו וכי הם עשה הדיוטות הקריבו את חמאתם שירש שאר חמאות אני שאני כהן גדול ה' קרבתי ויכול אני להקריבם אונן הואיל והם קדשי שעה ולכן נאכלו : ומקראתה אותי כאלה : ואכלתי היום חמאת ר"ח שהוא קדשי זרחה הייטב בעיני ה' אם שמעת בקדשי שעה כגון שעיר זמני ושעיר נחשוף אין לך להקל בקדשי זרחה : ועוד פרש"י אמר לו אהרן וכי הם סקריבו שהם הדיוטות וא"ת הרי קים לן שכהנים גדולי' היו באותו יום כדאמרין לעיל אלא י"ל לא נעשו ככהנים גדולים אלא להחמיר כגון על קריעה ופרימה ויניאח מקדש אבל להקל כגון להקריב באימות לא היו ככהנים גדולים ביום מוקד : את חמאתם : שלם חמאות : תקראנה אותי כאלה : ממו בכנים הראויים לסייע אורי לאכול : אותי כאלה : אני אסור באימה ואין הלויים אסורין באימה לשיר : ואכלתי חמאת היום : אכלתי מן החמאות הנאכלות כל מה שהייתי יכול אני ועמי בני הטוהרים : הייטב בעיני ה' : שיבאו לידי נזח ואם לא נשרפה חמאת א' היו באורח לידי נזח שלא נשארנו רק שלשה : הייטב בעיני ה' ה"א זו נפתח משונה ה"א זו בנקודתה שדינה להיות בחתף פת"ח :

א מעלה גרה : מגזרת נרון לשון גרנרותיך פי' מעלה המאכל בגרנרת לאחר אכילתה : ד"ל לשון מים המוגרים מעלה את המאכל והמסקה המוגרים למטה בספן : אך את זה לא תאכלו ממעלה הגרה וממפרים הפרסה : מאחר שאין להם אלא סימן אחד של פהרה כגון חויר נמל וספן וארנבת אבל אוחס שאין להם שום סימן של פהרה לא הוזק הכהוב להוסיף עליהם לפי שהם מאוחסים ומתועבים אפילו לאומות :

(ו) ואת הארנבת : יש אומרים שהיא מהדברים שלא ימלאו מהם זכרים וכן בת היענה ואין להשיב מביענים במדבר לפי שהן נקבות כמו יעלים רחלים נמלים דובים עוים : (ח) מבשרם לא תאכלו : מן הגהרנים : שבכך לא (ואכלו) (יא) [ואין] מפלל נבלה : ובנבלתם של ממים מעמם : (יא) אשך הוא לכם : שלא לעשות בהם סחורה : (יב) כל אשך לו סמיך וקשקשת : לא הזכיר שמות לדגים לפי שהן מכוסין מעין אדם : (יג) הנשר אינ"ל ועל שם שמביים מרחוק נקרא נשר מגזרת אשורנו : הפרס : אשקולס"ה ועל שם שפורש כפינו נקרא בן מגזרת אפרוש כפי ופרוש כפיו*) : העזיה : אורכ"ר"יש ועל שם עוזחה ועקשוחה נקראת כך : (יד) דאה : והשט"ו"ר מגזירת ידאה הנשר וסימן דם חטין שירש דאה נראית בפי' שמיני : והאיה : אמר רבי עקיבא נאמר כאן איה ונאמר להלן דיה מה דיה

(* כי השי"ן שמאלית והסמ"ך שוין הם (** עיין דברים פסוק ק"ג ובח"כ שמיני פרק ה' וטוב

זשבו אין לו תקנה: וזאתו תשזרו. לפי שהוא שאב את הטומאה יותר מדאי ועוד שדמיו קלין ואין בו חסרון כים רק מעט: (לד) אשר יבא עליו מים ישמא: לא הזיק הכתוב טומאה למיני אוכלין ומשקין וזרעים עד שיחקים לאורך מאכל ונתינת מים הוא תחלת תקונים ועיקר חשיבותם לאורך אכילה: וכל משקה. אי כל משקה יכול שאני מרבה מי תותים ומי רמונים ושאר כל מיני פירות הלמוד לומר מים מה מים מיוחדים שאין להם שם לווי אף אני מרבה הטל והיין והשמן והדם והדבש והחלב שאין להם שם לווי ומואל אני מי תותים ומי רמונים ושאר כל מי מיני פירות שיש להם שם לווי: בכל כלי. מה כלי מיוחד שהוא תלוש אף אני מביא את שם תלושים מן הקרקע ומואל אני את שזכורות ובשיחין ובמערות שאין תלושין: (לה) חגור. ללחם: וכירים. לבשר: וממאים יהיו לכם. לרבות אגשים וגשים ועף: (לו) אשר יזרע. אשר ישרש בקרקע ללמד על זרעים טמאים שזרעו והשרישו שהן פהורין: (לח) ונפל מנבלתם. ולא מן העלמות והשישים והאפרנים והשער שלהם: (לט) וכי ימות מן הבהמה. דוקא מהה אבל שחוטט טורה אפילו טרפה: אשר היא. כתיב ביו"ד: (מ) והאוכל מנבלתה והנושא את נבלתה. דין אחד לשניהם זה נושא בחזק וזה נושא בפנים אין לומר לישחק קרא מיכבס בגדיו קמא ולימא הכי והאוכל את נבלתה והנושא את נבלתה יכבס בגדיו ומאל עד הערב האולי והאוכל בא ליתן שיעור לנוגע ולנושא כמו שפרש"י הוצק הכתוב לפרש כל דין ודין בפני עצמו: (מג) ונשמחם גם. חסר אל"ף. דוגמא מחסו לי. ענלות צב-מרשית שנהי לא יהל שם ערבי. וחזרני חיל למלחמה וי"א שהוא מנזרת ונפמינו בעיניכם פי' בא"רם שאין בו דעת: (מח) כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים. ע"מ שחקבלו מזוהי: להיות לכם לאלהים. ולפי' והייחוס קדושים אפילו בע"כ להיות לכם לאלהים בעל כרחם: (מו) זאת תורה הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרומשת בזים. הטיל הכתוב טוף בין בהמה לרמיה המים לפטרו בלא כלום אי אפשר שכבר הוקם לבהמה לחייבו בשני סימנים אי אפשר שהרי הוקם לרמים הא כי"ד הכשרו בזימן אחד: ולכל נפש השורצת. למ"ד יחירה כמו לכל כליו תעשה נחשת: (מו) בין הסמא ובין הסבור. צנהמה ובשרץ המים ובעוף. אחר שפי' לך הללו פי' לך דין חיה ואח"כ דין היוולדת וזרעת באדם ובגנב וכו' שזכולם שייכא טומאה: בין החיה הנאכלת. פרש"י בין שגולד לה סימני טרפה וכשרה כגון ששהו הקיה ונקבה הריאה קודם שחימת הושג והיינו סימני טרפה (שנקבה הריאה) וכשרה מוסד לחיי ריאה תלוין בקיה בין שגולד לה סימני טרפה ופסולה כגון שנקב' הריאה קודם ששחט את הקנה והכי איתא בנחשכת חולין: ובין החיה אשר לא תאכל. בא ליתן אזהרה לחיה:

שמעון אומר יונא דופן הרי הוא כילוד ומייבין עליו קרבן ובלבד שהוא פסור מחמת סלעים של בן בכור: וילדה. אפילו בן שמונה בן שבעה בן ששה בן חמשה: זכר. לרבות אם ילדה את המת: וילדה זכר. נמאל בספר החולדות יש באשה שבעה נקבים שלשה זימין ושלשה בשמאל ואחד באמצע כשהזרע נכנס באותן שזימין תלד זכר ואם נכנס בשל שמאל תלד נקבה ואם נכנס בשל אמצע תלד טמטום או אנדרוגינוס כשהיא שוכבת סמוך אחר הבעילה על זלע זימין הזרע נכנס באותן נקבים של זימין וילדה זכר וממהרת הטומאה לנאה ולפי' אינה טמאה אלא שבעת ימים וטורה שלשה ושלשים יום וכשהיא שוכבת סמוך אחר הבעילה על זלע שמאל הורע נכנס בנקבים של שמאל וילדת נקבה ואין הטומאה ממהרת לנאה לפי' טמאה שבעים וחזו שמאלו חתה לראשי וימינו החבקי כדי להוליד זכרים: וטמאה. היא טמאה ואין הולד טמא: שבעת ימים. חספר שבעת ימים לולד אחרון. שאלו תלמידיו את ר"ש בן יוחאי מפני מה אמרה תורה לזכר שבעה ולנקבה י"ד יום אמר להם זכר שהכל שמיים בו מתחרטת האם משזועה לו' ימים נקבה שהכל עצבים בה מתחרטת בה לארבעה עשר יום: גת. לשון ריחוק כמו ומחבל ינידוהו פי' נדודו ומרוחקת מעלה: כימי נדת דוחה. תינא אמר רבי מאיר מפני מה אמרה תורה שהא נדה לשבעה אלא מתוך שרגלי בה קץ בה אמרה תורה הא נדה לשבעה כדי שהיא חביבה על בעלה ביום טהרמה כיום כניסתה לחופה: (ג) וביום. לרבות כל שאר הגולדים הנמולים שלא יפיו נמולים אלא ביום: וביום השמיני יומול. שאלו תלמידיו את ר"ש בן יוחאי מפני מה אמרה תורה לשמיני אמר להם שלא יהיו הכל שמיים שיום המילה יום שמחה הוא כדכתיב שם אנכי על אמרתך ואמרתו זו מילה ואביו ואמו של תינוק יהיו עצבין שאכורין זה בזה אבל שמיני מותרין שכבר נבלה לערב שביעי ולמי הכל שמיים: וביום השמיני יומול. מזהו זו נשית וברי דאלו אפילו בשבת זמיה חיי מקיים מחלליה מות יומת בשאר כל מלאכת זמיה מילה מן מן המילה עצמה: יומול בשר ערלחו. ערלחו ודאי דוחה את השבת ואין הספק דוחה שבת ואין בין השמשות דוחה שבת והכי הני קמן נמול לשמנה לתשעה לעשרה לאחד עשר לשנים עשר לא פחות ולא יותר כי"ד כדרכו לשמיני לתשעה כי"ד כשגולד בין השמשות שהרי ליום השמיני של מחר הוא נמול דשמא בין השמשות יום הוא ונמול לתשעה לעשרה כי"ד כשגולד בין השמשות של ערב שבת אי אפשר למולו בשבת הבאה דשמא חשיבי הוא והוא ליה מילה הבאה שלא בזמנה ואינו דוחה שבת וצריך להמתין עד לאחר השבת שהוא עשירי לעשתי עשר כי"ד כשגולד בבין השמשות של ערב שבת וחל יום טוב להיות סמוך אחר השבת השנייה ללידתו אין מילה שלא בזמנה דוחה אותו ונמול לעשתי עשר לשנים עשר כי"ד כשגולד בין השמשות של מוצאי כ"ב באלול והננסת כ"ג באלול שאל ביום השמיני בשבת אי אפשר למולו ביום חמישי הבא שהוא יום ראשון של ראש השנה דשמא תשיעי הוא ולא למחרתו ששי בשבת שהרי שיהיה קדושה אמת

פרשת תזריע
יב (ב) אשה כי תזרע וילדה. עד שתלד ממקום הראוי ללידה פרע ליונא דופן רבי

אחת ולא למחרת ליום שבת ונריך להמתין עד לאחר השבת שהוא יום שנים עשר יעקב איש גבורה הורה בצור מותר למוזל בנה של זורית שבבת שמע רב חגי אמר ליה איחא לקי אמר ליה בר אינשי הורה מילתא דאורייתא ולקני אמר ליה ומיהא דאורייתא ח"ל דכהיב ויחילדו על משפחותא לבית אבותא אמר ליה לא הורית טבת דכהיב לא תתחתן בם כי יסיר את בנך מאחרי הסיר לא נאמר אלא יסיר פי' תתקן אורי יסיר את בני שהוא בנך מאחרי ללמדך בנך הבא מזה הנורי קרוי בנך ואין בנך הבא מן הנורית קרוי בנך אלא בנה אמר ליה רגף ריפסך יהוה טבת לאולפנא: (ד) ושלשים יום ושלשת ימים גזר על הזכר כמספר הימים שמשלים אורחו בבטן והנקבה כפלים ודבר זה בחון ומנוסה: בדמי טהרה דמי לא מפיק ימי מסיק וסומך את יום צאתך: (ו) תביא כבש שאלו תלמידיו את ר"ם בן יוחאי מפני מה אמרה תורה יולדת מביאה קרבן אמר להם שבשעה שזרעת לילד קופצת ומשבעת שלא חזקת עוד לבעלה לפיכך אמרה תורה תביא קרבן: אל פתח אהל מועד מלמד שמשפלת בהן עד פתח אהל מועד: (ז) והקריבו את הבכבש או את החור או בן היונה והמקרא אחז לו לשון קטרס וכמו כן לא הזכיר מנקות העוף:

יג (א) אל משה ואל אהרן הזכיר אהרן שהרי על פי יוה"כ כל ריב וכל נגע אדם אם לתמא אם לטהר: אדם משמע איש אשה קטן קטנה: בעור בשרו לפי שעהיד לומר לקמן נגע בראש או בזקן הוצרך לומר כאן בעור בשרו: שאת לשון מוגבהת כמראה הגל שהוא גובה ממראה החמה: ספחת ספלה לשאת וספלה לבהרת יש בה חולדות שאת גם יש בה חולדות בהרת להצטרף עמה כמו ספחתי נא אל אחת הכהנות: לנגע צרעת שיהיה מקום הנגע עשיר לכן כדכתיב מזורעת כשגל וכחי ומראה הנגע עזק פי' לכן והובא אל אהרן הכהן אשילו בעל כרחו: או אל אחד מבניו אפילו בעלי מומין: אחד ישרף בספחת הכהנים ולא חללים ומיין לרבות כל ישראל ח"ל או אל אחד לרבות כל ישראל ח"כ מה ח"ל מבניו הכהנים ללמד שאין טומאה וטהרה אלא מפי כהן הא כיצד חכם שבישראל רואה את הנגע ואומר לכהן אע"פ שטומא הוא אמור טמא הוא והוא טמא אמור טמור הוא והוא טמור: (ג) ושער בנגע הפך לכן סימן שהבשר נחלש שהנגע ממיית את הבשר ואף הזקנים כמו כן כשמתחלשים שערס מתלבן אבל אם השער נחלבן קודם שיבא הנגע אין זה סימן טומאה שהרי לא נחלבן מחמת הנגע וכן אמרו רבותינו אם בהרת קודמת לשער לכן טמא ואם לאו טמור: וטמא אותי צדבור: (ד) ואם בהרת לבנה היא אבל אינה לבנה כל כך שיהא מראה הנגע עמוק מן העור כדכתיב ושערה לא הפך לכן ועמוק אין מראה פרש"י לא ידעתי פירושו כלומר כיון דלבנה היא איך אפשר שלא יהא מראה עמוק וי"א ועמוק אין מראה כמו גבי שחין כדאיחא בתורת כהנים מיין לרבות השוה לגובה פי' שהנגע שיהא לשאר בשר תלמוד לומר ושפלה איננה פי' איצטרך ועמוק אין מראה מן העור לרבות השוה לגובה: ושערה לא הפך לכן ושערה קדמאה לא מפיק ה"א והאיגרי הכהן ולסוף שבעת

ימים יהבון הכהן אם יהיה בו פשיון כי הרואה דבר חסיד והוא גדול מעט מעט אינו מתבונן בגדלותו כמו באותו שאינו רואה אלא לפרקים: (ה) וראהו הכהן ביום השביעי אינו ממתין שבעה ימים שלמים ללמדך שמקאת היום ככולו: עמד בשנינו אם העיז וכהה או כהה והעיז כאילו לא כהה: (ו) והנה כהה הנגע ולא פשה הנגע עולה לכאן ולכאן: (ז) והנה כהה הנגע ולא פשה הנגע עולה וטהרו וי"א אם בשלש פשה טמור כ"ש כשכהה טמור אלא לא פשה דכח קאי מהסגר ראשון והכי קאמר והנה בהסגר שני כהה הנגע שלא פשה בהסגר ראשון כהה אמר רחמנא וטהרו ואין לומר דלא פשה הנגע קאי אהסגר שני שהרי כאן פרש"י הוכחה ממראיתו הא אם עמד במראיתו או פשה טמא אך חז"ק דהא אמרינן במגלה אמר קרא והטורע אשר בו הנגע מי שזרעתו חלויה בצופו ופרש"י שכל זמן שלא נהרפה ממנה טמא והיינו מוחלט וגבי טהרה דיליה כתיב והנה נרפא נגע הנזרעת מן הנזרע יא מוטגר שטהרתו תלויה בימי הסגר שאם לא ימלא בו בשביעי סימני טומאה שער לכן או פשיון יטהרו אע"פ שנגעו בשנינו עומד וי"מ והנה כהה הנגע טמא ח"ל והנה כהה וגו' וטהרו בדבור: וכבס בגדיו וכ"ש גופו לפי שעמד בספק טומאה וכל העומד בספק טומאה אינו נזהר עליו כ"כ: (ז) ואם פשה חפשה אחרי הראות ואפילו מיד: (י) והיא הפכה כתיב ביו"ד: (יא) צרעת נושבת היא מכה ישנה היא זאת ונעשו בריאה מלמעלה ומלמטה מלאה יתה שלא האמר הואיל ועלתה מחיה אטהרנה: (יב) ואם פרוח הפרח הלבין פני הנגע בנין פרח מראשו ולא הוך ראשו: ועד רגליו ולא חוך רגליו: לכל מראה עיני הכהן פרע לכהן שחך מאור עיניו ומה כהן פרע לשחך מאור עיניו אף היום פרע לשחך מאור עיניו: ד"א לכל מראה עיני הכהן פרע לבית הסתרים מבחן אמרו האיש נראה כבודר ומוקק זימים והאשה כעורכת ומייקה את בנה: (טז) צרעת הוא לשון זכר דקאי אהבשר החי: או כי ישוב לעיל קאי או אם הבשר יהפך ללבן כמו שאמר למעלה בשאת כולו הפך לכן: (טז) או כי ישוב הרי זה בא ללמד על ראשי הצברים שנתגלו וחזרו ונתכסו שהן סהורין אפילו מאה פעמים ואפילו למראה בוסק: (כ) והנה מראה שגל מינין לרבות את השוה לגובה תלמוד לומר ושפלה איננה מן העור: (כא) והיא כהה חז"ק אמאי נקט והיא כהה כיון דבתלת ראייה קאי וי"מ איננה קאי דוגמת תקות עניים האבד לעד וכן הפירוש וספלה איננה מן העור ואיננה כהה אבל אם פשעו שהיא טמורה: והיא כהה כתיב ביו"ד נגע הוא בחורק לשון נקבה דקאי אשאת או אבהרת: (ג) ואם סחיה תעמוד הבהרת אע"פ שלא כהה טמור הואיל ובאת ע"י עליית שחין או מכה אינו נגע גמור כל זמן שלא פסק: (בד) או בשר אין חלוק בין שחין למכה וחלקן הכתוב לשתי פרשיות לומר שחתי גרים שחין וחתי גרים מכה אין מתפרפין להיות גרים שלם כדאיחא במס' חולין גרים חתי פול והוא שיעור טומאה לשחין ולמכה ומראה

השנייה לפניה והראשונה להסיר את נגעו :
(נב) לטהרו או לטמאו יכהן שהוא מסהרו מטמאו ואם
מת רואהו כהן אחר :

שלימא סדרא דפרשת תזריע

פרשת מצורע

יד(ב) ביום טהרתו מלמד שטהרתו וטומאתו ושחיט'
צפרים והזיית דם צפרים ותגלחתו

ביום : ביום טהרתו . מלמד שלא יטהר : והוא אל
הכהן . והוא דבר טהרתו אל הכהן אבל המזורע עמו
אסור ליכנס במחנה וכן כתיב בסמוך ויאזר הכהן מחוץ
למחנה ד"א והוא אל הכהן שהרי מושבו מחוץ למחנה
וביום טהרתו מביאין אותו אל קנה המחנה והכהן יוצא
לקראתו : (ג) ויאזר הכהן אל מחוץ למחנה . למד הכתוב
כהן טהור שיכול ליכנס במחנה ומטהר את המזורע
שהרי כתיב ויאזר ואם לא נכנס במחנה היאך יאזר ממנו
אבל כהן טמא שאינו יכול ליכנס במחנה אינו מטהר
את המזורע : והנה נרפא . שהלך לו נגע : נגע . שהלך
לו טהר לבן : הנרעת . שהלכה לה המחיה : מן הצרוע
אפילו מקצת טהר לבן : (ד) ולקח למטהר . הבה יקח
משלו : למטהר . בין איש בין אשה בין קצן בין קטנה
מכאן אמרו לקח לאיש כשרות לאשה לאשה כשרות לאיש
למזורע כשרות לבית : שחי צפרים כל מקום שנאמר צפור
בטהורה הכתוב מדבר א"ר יצחק טהור נקרא אלה טהור בלבד :
ונקרא צפור ועוף קטנה אינו נקרא אלה טהור טהור
טהורות . ולא שמחות ולא טהרות : ועץ ארו . ר' חנינא
בן גמליאל אמר ובראשו טהור : (ה) וזוה הכהן ושחט .
הזווי ככהן והשחיטה בכל אדם : ושחט את הנפטר
האחת . בחזרה שבשחים : על מים חיים . לומר שהמת
הוא המזורע שחשוב כמה מתערב עכשיו עם החיים
לכא במחנה ולהיות כשאר בני אדם : על מים חיים .
לערב עם הדם שהרי אין צדס עמו כדי לשכל בו את
הארו והשני תולעת והאזוב : (ו) ואת הנפטר החיה
צדס וגו' כדי שתהא נכונה והולכת על פני השדה ובאים
בני מינה המזכרים אותה ורואין שמתנית ומתקצנים
עליה והרצין אותה כדי שלא ימלאנה מזורע אחר
ויקריבנה ורחמנה אמר וכפר עליו ולא על אחר וכן
אמרו רבותינו חזרה הנפטר חזרה הנרעת וראיה לדבר
העיס נכזע נחלי לי והיכן דברה חזרה בעיס נכזע אם
לא בענין זה מיהו התלמוד מוכיח שהיא מותרת מסכרה
וכי אמרה חזרה שלא לתקלה : (ז) שבע פעמים . על
גב ידו של מזורע : וטהרו . בדבור : ושחט את הנפטר .
סימן שהיה הוא להפריח ממנו הנרעת ולעשות לו
דוגמא שכבר ישב כנפטר בודל על גב ונקשר ואסור מלכת
עם שאר בני אדם ועכשיו הותר לכא עם חבריו כשין
נפטר זו שהיה קבורה צדי אדם ועכשיו משולחת
ורשויה ללכת עם חברותיה : (ח) והיה ביום השביעי
יגלח . מה שחמט באותן הימים השבעה ושני גלותין היה
עושה : את כל שערות ראשו . אבל גבי לויים לא
נאמר אלא והעבירו טהר על כל בשרם כלומר והעבירו
טהר

(כה) ומראה עמוק . מנין לרבות את השור לנכזע ת"ל
ושפלה איינה וגו' : (כז) לא שפחה צבור והיא כהה .
כהה . קאי אלא שפחה פי' לא שפחה ולא כהה כמו
שפי' בשחין : (כח) ואיש או אשה כי יהיה בו נגע בראשו
לאשה : או בזקן לאיש : (ל) ובו טהר נכזע . מקום שער
קשה ממקום צמר חלק ומשנכזע צידוע שהצמר מת
ונחלש : דק . אף השער נחלש ונכחש מכמות שהיה :
נחש . מקום שער קרוי נחש שפי' כך השער משחוק :
(לא) וכי יראה . אם יראה : (לב) והתגלח . לפי
שמנינו תגלחת אחרונה ככהן יכול אף זו כן תלמוד
לומר והתגלח מכל אדם . והתגלח לפי שמנינו
התגלחת אחרונה בתער יכול אף זו כן תלמוד לומר
והתגלח בכל דבר . והתגלח אף על פי שהוא ניזר :
זאת הנחת לא יגלח . פרש"י מניח שחי שערות וכו'
אבל אם יגלח עד הנחת לא יראה הפסיון כי מראה
הנגע אינו נראה רק בשערות : וכנס בגדיו וטהר .
מלמטה משכב ומושב . ומלמטה צדיאה : וטהר .
מפריעה ופרימה ותגלחת וצפרים : (לו) ושער
שחור נחב בו . וי"ז במקום או דוגמת מכה אצו ואמו
ומקלל אצו ואמו מן הכבשים ומן העזים תקחו אף
באן או שער עמד בעיניו או שער שחור נחב בו :
שחור הוא . הואיל ועמד בעיניו או נחב בו שער שחור
לא נתלק הבשר : (מ) ואיש כי ימרט ראשו . לא הזכיר
קרחבאשה לפי שאין ראשה נקרה : איש . אין לי איש
אשה קטן וקטנה מנין ת"ל נכזע בין איש בין אשה
קטן וקטנה אם כן למה נאמר איש לענין שלמטה האיש
פורע ופורס ולא האשה : (מד) איש נכזע . לכל דיני
נגע דלעיל קאי כלומר מי שיהיה נכזע באחד מן
הנגעים הכתובים למעלה : (מה) והצרוע . אפילו
כהן גדול שנאמר בו את ראשו לא יפרע ובגדיו לא
יפרוס כאן בגדיו יהיו פרומים וגו' : בגדיו יהיו
פרומים . יתאבל על מעשיו שבשכיל רוע מעשיו בא לו
הנגע : ועל שם יעטס . להפסיק ריח רע היוצא
מפיו שלא להזיק את הבריות : (מו) בדד ישב .
אסור לשמש מטתו שהשחמט ממקחו : מחוץ למחנה
מושבו . שחולו זה [ידבק] על בני אדם הרגילים אליו :
מחוץ למחנה מושבו . נושבו טמא וכתא אמרו הפמא
יושב תחת האילן והטהור עומד הטהור טמא . הטהור
יושב והבגד . רבי יוסי הגלילי אומר למד על
הבגדים שהם טעונין שלוח חוץ לשלם מחנות : בגד
זמר או בגד שפחים . גבי בגדים שקדים זמר לפשחים
לפי שבגד זמר משנממה מלאכתו הוא חשב חשוב
מבגד שפחים אבל צמתי וערב הקדים שפחים לזמר
לפי שהמפוס של שפחים חשוב הוא משל זמר :
(מז) או צמתי . לשון יסוד המלאכה כמו השחות
ע"ש שהוא יסוד : או בערב . ע"ש שהוא מערב
המטוה יחד : (נא) נקרתו או נגבתו . אבגד ועור
קאי נמי שיקרא האדם ממוקם שער קרח ושלא ממקום
שער נבח כך יאמר לעור ולנגד במקום שער בקרתו
ושלא במקום שער נגבתו : (נב) וכנס שנית .

חער על גשר כלם כדרך התגלחתי לניו כבינות הראש והזקן וגבות העינים שמגלחין מקצת ומשיירין הרוב שאם אזה אומר כך יגלחו כל השער נמצאו באים מגוולים לפני שכונה אבל מזורעיה אלו אפשר להפשיט עורם מעל בצרם ולהיותם חיים היה הכתוב מזקיקם לכך בשביל הזרע שזרעה על עורם : ואת כל שערו : מה תלמוד לומר יגלח אלא ליתן אחריות להתגלחת שאם לא גלח ביום השביעי מנלח בשמיני בחשישו ובעשירי : (י) שני כבשים : אחד לעולה ואחד לאשם : וכבשה אחת : החטאת כמשפט כל חטאת : ושלשה עשרונים : כמשפט עשרון לכל כבש מזאת הכבשים : (יד) ולקח הכהן ונתן הכהן מה נתינה בעצמו של כהן אף נתינה של מונח תהא ביד ת"ל כי כחטאת האשם הוא לכהן מה חטאת עוונה כלי אף אשם עטון כלי נמצאת אומר שני כהנים מקבלין את דמו אחד בכלי ואחד ביד וזה שקבל בכלי בא וזרקו על קיר המונח וזה שקבל ביד בא לו אלא המזורע : (טז) וקבל הכהן מן השמן מן במקום צי"ת : וטבל וזה : על כל היום עבילה : הימנית : מקום הזרחה : על דם האשם : לומר שנהפך לו מדם ומיחה לשמן : וטעם והנותר בשמן צי"ת במקום מ"ם : (יג) את החטאת : היא הכבשה וכבר הזכיר מעשה האשם : את העולה : אחד משני כבשים : (כ) ואת המנחה : שלשה קומי סולת משלשה עשרונים אבל החטאת והאשם והנותר במנחה משלשה קומי סולת נאכל לכהנים : (כא) ואם דל הוא ואין ידו משנת : לפי שמנינו דלות צנוף כמו דלות ורעות משכיל אל דל מדוע אהה ככה דל לכך פרט לך כאן ואין ידו משנת לומר לך דל זה הוא שאין לו ממון : (לא) על המנחה : עם המנחה : (לד) כי תבואו אל ארץ כנען : לא נאמר כי תבואו גבי נגעי אדם וכלים לפי שאף בחדבר היו נהגים אבל בנגעי צחים שלא היה להם בחדבר נאמר כי תבואו אל ארץ כנען : ד"א בשביל מעלת ארץ ישראל שהמקדש עתיד להיות בתוכה הווקעה להיות נקיה וטהורה : ונחתי נגע זרעתי : י"מ לפי הפשט לפי שהזכיר להלן אבד האבדון את כל המקומות אשר עבדו עם הגוים ואין אנו יודעים באי זה מקום עבדו לפי בא הנגע צחים להודיע המקום שעבדו עם הכנענים כדי לאבדו : (לה) אשר לו הבית לאחר כבוש ותלוק שיהא כל אחד ואחד מכיר את שלו : (לו) וראה את הנגע והנה הנגע מלמד שאין הבית משמח אלא בשני גריסין : (לז) ותלנו את האבנים : מלמד ששניהם חולטין מכלן אמרו אוי לרשע אוי לשכינו : (מא) יקניע וכהן : שניהם עיני אחד מדכתיב ואת הבית יקניע וכתיב אבתייה אחרי הקנות את הבית ואחרי העומ : (מב) ויקח ועם : אין חכרו מיטפל עמו בטיחה : (מג) העחקתי על פרש"י למען יבין כל קורא בו) ואם ישוב הנגע : פרש"י יכול חזר בו יהא עמא ח"ל ושב הכהן כו' עד ובה הכהן וראה והנה פשה יכול לא יהא חוזר וכו' כלומר אם חלץ וקנה ועח וחזר הנגע בעינו יכול לא יהא עמא אלא אם כן פשה נאמר זרעת ממלכת צבחים וכו' מה גלה צבדים עמא את החוזר אע"פ שאינו פושה אף כאן

עמא את החוזר אע"פ שאינו פושה וכו' עד אין כאן מקומן של מקרא זה אלא ונתן את הבית היה לו לכהן אחר ואם ישוב כלומר אין כאן עקר מקומו של מקרא זה אלא חכך אחר והאובל בבית כמו שפרש"י לקמן ואין לקצו בין שתי שיבות שהרי כל הענין מחובר ואין להפסיק בנתיים גם אין לקצו אחר ואם בא יבא משום דקבני לסמוך ולקח לחמא את הבית אל כי נרפא הגע עד סליק מניה ואנב נדרא דנתן נכסיה הכא משום דליכא דקא מטי ומנא דקא מקיים אבתייה ונתן את הבית כמו שפרש"י לקמן וראה הכהן והנה פשה הא לא בא ללמד כו' עד נלמוד בראה האמורה כאן משניהם ש אמר בה ושב הכהן מה שיבה ביום שני להסגר כדכתיב ושב הכהן ביום השביעי וראה והנה פשה הגע חולץ כדכתיב ותלנו את האבנים וקנה כדכתיב ואת הבית יקניע ועח כדכתיב ואם ישוב את הנגע ונתן את הבית ונתן לו שבו לראות אם יחזור הנגע בעינו שיהיה נותן כדכתיב אם ישוב הנגע וגו' ונתן את הבית : אף בראה זו של ובה הכהן האמורה כאן דמישחתי שעמד בהסגר שבו ראשון ופשה בהסגר שבו שני חולץ וקנה ועח ונתן לו שבו כיצד עמד בהסגר שבו ראשון וחזר והסגור שבו שני ופשה ובה הכהן בסוף הסגר שבו שני וראה שבו השני שפשה חולץ וקולה ופח ונתן לו שבו לראות אם יחזור הנגע בעינו שבו זה ונתן את הבית לא חזר סהור ומיין עמד בזה ובזה כלומר לא פשה בשתי ההסגרות רק עמד בשעורו הראשון כשבא הכהן תחלה לראות מיין שיבא חולץ וקולה ועח ונתן לו שבו ח"ל ואם בא יבא בני הוא מדבר את פושה בהסגר שבו ראשון הרי דינו אמור מושב הכהן ואם בפשה בהסגר שבו שני הרי דינו אמור מושב הכהן הא אינו אומר ואם בא יבא הכהן אלא את שבה בסוף הסגר שבו ראשון ואם שבה בסוף הסגר שבו שני וראה והנה לא פשה היינו עמד בזה ובזה זה שעומד מה יעשה לו הבית ח"ל כי נרפא הנגע לא סהרתי אלא הרפוי נראה הנגע הראנו מה יעשה לו הריני דן משתי ביאות כיצד בראה אמורה למעלה ובה הכהן וביאה האמורה למטה ואם בא יבא הכהן מה בראה האמורה למעלה חולץ וקנה ועח ונתן לו שבו כדנמרינן לעיל נלמד בראה מישיבה אף בראה האמורה למטה חולץ וקנה ועח ונתן לו שבו כו' ואם בא יבא הכהן לסוף הסגר שבו שני וראה והנה לא פשה וטהר הכהן את הבית כי נרפא הנגע פי' אם נרפא ע"י חליה וקניא וטיחה ונתינת שבו שלישי ולא חזר הנגע אבל אם חזר בו וצד גמרו של דבר וכו' : (מו) כל ימי הסגיר אותו : פרש"י ולא ימים שקלף את געו כלומר הימים החכופים לאחר ההסגר יכול שאני מוטיא מוחלט שקלף את געו כלומר כשהחלט לחייה כגון שחזר אחר חליה וקנה וטיחה ונתינת שבו ולא נחזו רק קלפו יכול לא יהא הכא אל הבית פינא : ת"ל כל ימי לרבות שהוא עמא הא לך פרש"י באר הטיב אבל לפי פשט משמעות דקרא כל פסוק ופסוק ינח במקומו בשלום ולא יזוז איש מעל רעהו כיצד ואם

אמות שכן מדה ארצו ורחבו של כל גופו ושיערו חכמים שהם מ' סאה : (יז) או אשר יהיה עליו שכבת זרע . מה שכבת זרע האמורה למטה כברייתה אף שכבת זרע האמורה כאן כברייתה פרט לשכבת זרע שגסרה : (יח) אשר ישכב איש אותה שכבת זרע . פרט למערה : ורחץ במים . הק'ש רחיצתו לרחיטתה מה רחיצתה פרט לבית הסתרים אף רחיצתו כן : זונה בנשרה . גי'ת במקום מ"ס כלומר זונה מבשרה ובשרה כתי לערוה : (יט) שצעת מימיס היתה בנדחה . כל שצעה חיה בנדחה מלמד שהיה סובלת מצעוד יום : (כא) ורחץ במים . וכ"ש הגדה עגמה בזונה : (בג) ואם על המשכב הוא . י"מ ואם על המשכב הוא דקאי הוא אדם יהיה זונה וכן יהיה הפירוש אם אורו דם יהיה על משכבה או על כלי מושבה בנגשו בו אותו הדם באותו כלי ימאח עד הערב ולאחר פצילה דוגמא וכל נגד אשר יהיה עליו שכבת זרע ואם תחמר למה נאמר ואם על . פ"מ שכב הוא אם הנוגע במשכבה ממא הנוגע בדמה לא כל שכן אלא לפי שאין עושין מן הדין כחצ לך ואם על המשכב הוא וכן דרש' גבי כל הבא אל האהל וכל אשר צאה יממא : (כד) ישכב איש אותה . פרט למזרעה : (כה) וה'שה כי יזוב זרן . לרבות את האונס : דמה . מחמת עגמה ולא מחמת ולד : ימים רבים . והלא אינן רק שלשה ימים אלא לפי שפורשת מבעלה והם ימים של זער קורא אותם רבים : על נדחה . כמו עם נדחה דוגמת על שדה הארץ יחשב : (כו) וכל הנוגע בס . ע"י תבוריהם : (כח) ובשרה לה . אבל אינה זקוקה ברכה על הספירה שפעמים היא רואה קודם שישלימו לה שבעה ימי טוהר וטוהרה לחזור ולספור וכו"ל ברכה לבעלה : (כט) והביאה אותה אל הכהן . מניין שהיא סובלת מצעוד יום תלמוד לומר והביאה אותה אל הכהן אל פתח אהל מועד כי"ד היתה מביאה אותה אל פתח אהל מועד אלא אם היתה מטורבת שחם מלמד שהיא סובלת מצעוד יום : (לא) והזהרתם : זו אזהרה : ולא ימותו : זה עוש : בטומאותם . בשביל טומאותם : (לב) עם טמאה . זכס או נדה או שומרת יום כנגד יום :

שלימא סדרא דפרשת מצורע

פרשת אחרי

מז (א) אחרי מות . פרש"י מה תלמוד לומר וכו' כלומר מה תלמוד לומר פסוק זה של וידבר ה' אל משה אחרי מות הרי כתיב אהבתי ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן וגו' הרי ר' אלעזר בן עזריה מושלו וכו' זה רצו יוהר מן הראשון וכו' כלומר שהרי בפסוק שני כתוב ולא ימות מה שאינו כתוב בפסוק ראשון והוא פרש"י ולכך נאמר אחרי מות ואל יבא בכל עת וגו' כלומר לפי שלא הזהירו פסוק ראשון יפה חזר וכתב לך פסוק שני להזהירו יותר והכי איתא בחזרת הכהנים . ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיק ואל יבא וגו' . ואין אנו יודעים מה נאמר לו בדבור ראשון היה ר' אלעזר בן עזריה מושלו וכו' זה רצו יוהר מן הראשון לכך נאמר אחרי מות שני בני אהרן .

יבוב הגגט הן לזמן סמוך הן לזמן מוסג אחר שחלף את האבנים ובא הכהן וראה והנה פשה וכו' כלומר שחזר ונתן את הבית מיד והבא אל הבית קודם חליטה וק"וה וסימה היונו כל ימי הסגיר אותו ימאח עד הערב והשוכב והאוכל אבל אם בא יבוא הכהן אחר חליטה וק"וה וסימה וראה והנה לא פשה כלומר לא חזר וסגר את הבית ולקח לחטא את הבית וגו' : ימאח עד הערב . אחר שרחץ את בשרו כמשפט : (מז) והשוכב בבית . חמור היה לפיכך טעון כבוס בגדים ופצילה שכל הטעון כבוס בגדים טעון פצילה אבל להיות פמא עד הערב אין ל"ל שרי כל אוכל ושוכב הוא בא בבית ובו נאמר ימאח עד הערב : (מח) וסרה הכהן את הבית בדבור : את הנשפור היתה אל מחוץ לט"ר . רבי יוסי הגלילי אומר לפור שהיתה חוץ לכל עיר ואי זו זו דרור : (נג) וכשר על הבית וסרה . אם נאמר במזרע כפרה למה נאמר בבחים ואם נאמר בבחים למה נאמר במזרע לפי שיש במזרע שיש לו סהרה ע"י פצילה וטעון קרבן מה שאין כן בבחים לפי שאין בני מעשה ויש בבחים ששטונין חליטה וק"וה וסימה מה שאין כן במזרע : (נד) זאת התורה לכל גגע הנרעה . מלמד שלא יראה את הנגעים עד שהא בקי בזולן ובכל השמות הכתובים כאן : **מז (ב)** אל בני ישראל . בני ישראל מלכותאים בזיבה ואין הגוים מסמאין בזיבה : איש . לא קטן . איש הוי מיעוט אחר מיעוט לכבות קטן : מבשרו . עד שהלא חוץ מבשרו וכנוי לערוה הוי כמו ומכניס נד יהיו על בדרו וכן יהיה זונה בנשרה : (ג) רר בשרו את זובו . מן זובו כמו בלחתי את העיר : (ד) ואיש אשר יגע בשעת מנע מטרא בגדים פירש אינו משמא בגדים : במשכבו . פרש"י למד על המשכב שתמור כו' כלומר משכב זכ אפילו לא נגע בו הזכ הרי הוא חמיר כוז עגמו והמונע שאינו משכב אינו אלא ולד השומאה כדכתיב והנוגע בבשר הזכ יכבס בגדיו וגו' : (יא) וכל אשר יגע בו הזכ וגו' . אין מקומו של מקרה זה עד לאחר וכי יטהר הזכ מוזבו אלא אידי דנקיף ליה במגעותיו של זכ כחבינהו לכולהו בחד דוכחא : וידיו לא שפק במיט"ר אלעזר בן ערך מכאן סמכו לטהרת הידים מן החורה ולשון נקיף הוא שהי"א פצילה בלשון רחיטת ידים וכן מצינו ארחץ בנקיון כפי : (יב) וכלי חרס אשר יגע בו . נאמר כאן בו ונאמר להלן אשר תבטל בו מה בו האמור להלן מאיורו אן . בו האמור כאן מאיורו . ומאחר שלמדנו שאין זכ מטמא אורו אלא מאיורו מה מ"ל אשר יגע בו ללמד אי זהו מגע שהוא ככולו הוי אומר זה הסעו : (יג) לפהרהו . מיוס שפסק זכו : ורחץ בשרו במים חיים . הזכ טעון רחיטת מים חיים אבל כליו והמזרע עולין בכל המימות : וסרה . מלמאח כלי חרס במשא : (יד) יקח לוי משלו : (טז) ואיש כי תנא . פרט לקטן ואינו יונא מכלל קטן עד שהיה בן חשע שנים ויום אחד : כי תנא ממנו . עד שהלא שומאחו מן לבשרו מכאן אמרו כהן זכ וכהן בעל קרי שהרנינו אבריו אוחזין בלמה וזולעין את התרומה : ורחץ במים . ואפילו במי מקוה : את כל בשרו . במים שכל גופו עולה בהן וכמה הם אמה על אמה כרוס שלש

אחרון: (ב) ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש וגו' . פרשה זו אע"פ שהיא של יום הכפורים בו זיוס שהוקם המטבן נאמרה ומפני שנאמר יום מחו שני בני אהרן בשביל ביאה שלא לצורך נאמרה בלוחו יום אהה אזכרה לאהרן ואל יבא בכל עת ומה שהפסיק הכתוב מפרשה שמיני ששם מזכיר מיתח שני בני אהרן וקבעה אחר פרשה כל הטמאים לפי שכשנמר פרשה כל הטמאים עדיין לא פירש אם יכנסו למקדש בין שנגנין בין מוידין מה היא כפרתן ומה היא עתה המקדש לפיכך פרע לך כאן וכפר על הקדש : בקרבנות לפני ה' . על מזה הוהב שלא כדח : אל פני הכפרת אשר על הארון ומה ה"ל אשר על הארון לפי שנא' בפרכת וכמות על הארון יכול יהא פרכת כסוי על הארון ת"ל אל פני הכפרת אשר על הארון הכפרת כסוי לארון ואין פרכת כסוי לארון : ולא ימות . עונש שמענו אזהרה מניין תלמוד לומר כי בעטן ארצה עליו נאמר ה' אומר לשכון בערפל : (ג) בפר בן בקר . אינו אומר שיביא הפר אל הקדש רק דמו וחלבו כדין חטאת : (ד) כהנת בד קדש וגו' . ומה ת"ל בד בד ד' פעמים למעט אפוד וחשן ומעיל ויז' שאין כהן נכנס בס לפני ולפנים אע"פ שנאמר בכולן לפני ה' : על בשרו . כנוי לערוה כמו זב מנשרו מה ת"ל ילבש יחגור יתנוף לפי שסופו לרבות לו כלים אחרים בין הערבים אין לו יכול לא ילבש שחרי"ה ללבש יחגור יתנוף ובמנפת בד יתנוף : לא הוצרך אפוד וחשן מזה למדו צביה שני לשמש בלא אורים וחומים : בגדי קדש הם . בנין אב לכל הבגדים שיהו משל קדש : ורחץ בגדים את בשרו . פרש"י אהוה היום שערן טבילה בכל חליפותיו וכו' דרך ארץ לעובד לפני המלך לרחוץ את בשרו ולטהר עצמו בכל פעם ואנב ידיים משמשניות הן וחייטין דילמא ננט צטיונף ויחזור ויסמא את הבגדים הזקיקו הכתוב לכל לבישה ופשיטה קדוש ידים ורגלים כדנפקא לן ביומא מדהעיל הכתוב ורחץ את בשרו במים בין ופסע לונבש ליתן רחיצה לפשיטה ורחיצה לבישה דאם אינו ענין לטבילה מדנפקא היא לן מורחץ במים את בשרו ולבשם תנהו לענין רחיצה ידים ומה שפרש"י קדוש ידים ורגלים מן הכיור היינו ממים שכביור דקיימא לן במשנה ערף צקלפי אהוה היום מקדש ידיו ורגליו מקיתון של זהב : (ו) וכפר עדו . זה וידוי דברים יכול כפרה בדמים הריני דן נאמר כאן כפרה בפר ונאמר להלן כפרה בשעיר לכפר עליו מה כפרה האמורה בשעיר וידוי דברים חוץ מדמים דכתיב והתודה עליו אף כפרה האמורה כאן בפר וידוי דברים חוץ מדמים וא"ת אמאי אינו מתודה על שעיר הפנימי אחד מן השלשה וידוין אלא יש לומר הואיל והוא ליבנה כדכתיב עלה עליו הגורל לה' גנאי כלפי משה להתודות עליו : (ח) וגורל אחד לעזאזל היינו סמאל וכדי שלא יבטל קרבנם נוהגים לו שחדי ברייתא דרבי אליעזר : (ט) ועשהו חטאת . הגורל עשהו חטאת : (י) יעמד חי לפני ה' . עמידהו חי לפני ה' ומיתתו בזקק עד מהי הוא זקוק לו להיות חי רבי יהודה אומר עד שיכפר שנאמר וכלה מכפר את בקדש ואת אהל מועד ואת המזבח והקריב את השעיר

החי ושחט את פר החטאת ולקח מלא המחתה ולקח מדם הפר והזה זקוק הוא ליתן את דם הפר לכהן אחר למרבו כדי שלא יקרוש אחר שמיטה צעוד שהוא מולך הקטרת לפני ולפנים קודם הזאות : (יב) מעל המזבח מלפני ה' . איזהו מזבח שלפני ה' מקאתו ואין כולו לפני ה' הוי אומר זה מזבח החלון : (יג) ונתן את הקטרת . שהרי נאמר למעלה כי בעטן ארצה על הכפרת וכדי שלא להסתכל בשכינה כדכתיב כי לא יראני האדם וחי צריך להחשיך את הבית תחלה בנתינת הקטרת וחי צריך להחשיך את הבית תחלה הכפרת ואחר כך יביא את הדמים שם : (יד) ולקח מדם הפר . נוטלו ממי שממרו בו : על פני הכפרת קדמה על הפנים שכנגד המזבח על הוא שאמרו חכמים דכל אחד למעלה : שבע פעמים . לכפר על שבע חטאיהם : (טו) אשר לעם : שלא יהיו אחיו הכהנים מתכפרים בו ובמה מתכפרים בפרו של אהרן (יז) וכל אדם מן הכהנים דפשיטא לן אין זר נכנס בהיכל : לא יהיה בזהל מועד . שמה יארע להם עומאה בעודם שם ואין הכהן מכפר על עומאה שאירעה בו זיוס : (כ) והקריב את השעיר החי . עד כאן הוא זקוק להיות חי : החי קדמאה בסגול ומניינא בפת"ח וסימן ההרים : (כא) ואת שתי ידיו . בנין אב לכל הסמיכות שיהיו בשתי ידים : והתודה עליו . כיצד הוא מתודה אלא ששם חטאו ועוו ופשעו וכו' והם עושים אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד אין לי אלא ודויהן אונסיהן ספקותיהן שנגותיהן מניין תלמוד לומר עונות לכל עונות פשיטה לכל פשיטה חטאת לכל חטאת שעיר הנעשה ליום הכפורים מכפר על זדון עומאת מקדש וקדשו ועל שאר עבירות שנתורה קלות וחמורות שנגות הודע ולא הודע עשה ולא העשה כריתות ומיתות ב"ד שעיר המשתלח מכפר : ביד איש עתי . מנא במדרש עמי שהגיע זמנו למות הוה אהה שנה שהרי הגיע זמנו למות הוה אהה שנה וחכמת המזלות היתה קלה בעיניהם : (כב) אל ארץ גזרה . משונה מסתם משאר ארצות דוגמא כי נגזר מארץ המיים מקום מופרש ומובדל מאדם שאם ישא אהוה אל ארץ הראויה לזרע שוב לא תלמית : ושלח את השעיר במדבר דוגמא ושלח את הנאפור החיה על פני השדה : (כג) ואת אהרן אל אהל מועד . פרש"י במס' יומא פרק אהרן להם הממונה למה הוא בא בזהל מועד מאחר שגמר עבודותיו הקטרת ומתן דמים פר ושעיר ואף במקרא זה לא פירש מה יעשה שם הם א"ל אינו בא אלא להציל כף ומחמה שהיית בין הבדים וא"ת הרי זו ביאה ריקנית ושלח לצורך שיכול להניח כף ומחמה בקדש הקדשים עד יום הכפורים אחר ואז יוליך שם כף ומחמה אחרת ובחורתו יוציא משם כף ומחמה שגשתיריו שם מאשחקד וי"ל דאין זה ביאה ריקנית שאם יניח שם כף ומחמה בדשנס גנאי הוא כלפי מעלה משום דמאס ועוד פרש"י כאן אין כאן מקומו של מקרא וכו' כלומר מתוך קו הדין היה לנו לומר שכאן מקומו כדי שיהו כל עבודות פנים בבית אהרן בלא שום הספק כיצד משהחיל כל עבודות פנים כגון מעשה

מנשה פר ושעיר הפנימיים והקטרת ושעיר עזאזל היה לו לחזור ולבוא אל אהל מועד הוא קדש הקדשים להוליא משם כף ומחטה שהיא גמר עבודה הפנימיות אלא גמירי חמש חמש טבילות ביום ואם יהיו העבודות כסדר המקראות לא משכחת להו לטבילות אלא שלש כיצד אחת למימד של שחר' ואחת בינו לבין עבודה היום כולה עם הוצאת כף ומחטה. ואחת בין עבודה זו לבין עבודה אילו ואילו העם ועמקן המוספין ותמיד הערב לפיכך נריך להפסיק מנשה אילו ואילו העם בין עבודה היום לבין עבוד' הוצאת כף ומחטה והוצאה זו הפסיק בין אילו ובין איל העם ותמיד הערב הרי חמש עבודות שלהן חמש טבילות היינו שפרש"י אין כאן מקומו של מקרא אלא אידי דקאי קרא בעבודת פנים נקט כולה ואילו: (בר) ורחץ את בשרו במים. ברחיצת ידים ורגלים הכתוב מדבר כלאמריכון לעיל: (בה) ואת חלב החטאת תרגום לשון רבים וית תרבי דחטוואת והם פר ושעיר הפנימיים של יום הכפורים: (בו) ורחץ את בשרו במים. די לו בכך ולא יטמא עד הערב: (בז) ושרכו בלש. הכהנים יטמאו את עורוהו ואת בגדו ואת פרגם מה עור ובשר ופרש האמורים להלן ע"י נחוח אף כאן על ידי נחוח: (בט) תטנו את נפשומיכם. פירוש ענין שיהא בבית נפשומיכם ואינו זו אכילה ושחיה: (ג) כי ביום הזה יכפר עליכם. דרש ר' אלעזר בן עזריה מכל תפאמיכם לפני ה' שחברו דברים שבין אדם להקב"ה מוחלין לו. שבניו לבין חברו אין מוחלין לו עד שיפייסו: (דא) שבת שבחון היא. דין כתיב ביו"ד ושל פרשה אמור ביו"ז ושניהם נקראין ככתיבתן וסי' ותאכל היא והוא: לכס. זהו יום הכפורים המקודש בטבילתם אכל יום השביעי נקרא שבת לה':

יז (ב) דבר אל אהרן ואל בניו. כי הם השוחטים במדבר. ואל כל בני ישראל. על ידי שפרשה זו מזהרת בשמיטת קדשים סמוכה כאן: (ד) ואל פתח אהל מועד. כל זמן שלא העמיד משה את המשכן היו הקרבנות קרבים בכל מקום וכן מנינו וישלח את נערי בני ישראל ועלנו עולות כיון שהוקם המשכן הוזהרו ונאסרו להקריב רק אל פתח אהל מועד: דם יחשב. בחולין הכתוב מדבר להרגילים שימשכו ידיהם מעבודה כוכבים כמו שמפרש והולך ולא יזבחו עוד את זבחייהם לשעירים שהיו שטופים בהם במזרים וזה עכשיו שיעשו חולין קרבה למהם שלמים: דם שך ונכרת. ששך דם שהיה לו לזרוק לפני הקב"ה: דם שך ונכרת. עובש שמענו אזוהרה מניין תלמוד לומר השמר לך פן תעלה עולותיכם וגו': (ח) וזבחו זבחי וגו'. סרסכו ודרשהו וזבחו אותם לה' זבחי שלמים: (ז) חוקת עולם. אינו מוסב אל והביאום אל פתח אהל מועד אלא אל ולא יזבחו עוד את זבחייהם וגו': (י) אשר יאכל דם. בהרבה מקומות הזכיר הכתוב על הים לפי שהוא נבלע באבנים מה שאין כן בחלב וגי' (יא) כי נפש הבשר בדם היא. בחינת קדמאה ובתראה קריין היא לשון נקבה ומרין מניעו הוא לשון זכר ככתיבתן וסימן לדבר נקבה הסובב גבר. בנפש יכפר. בשביל הנפש יכפר: (יב) על כן אמרתי. בפרשת ויקרא: (יג) יז

חיה. לרבות כל חיה כשרה: או עוף. בין מרובה בין מועט מכאן אמרו שחט מאה חיות במקום אחד ככוי אחד לכולן שחט חיה ועוף במקום אחד ככוי אחד לכולן: חיה או עוף. עוף דומיא דחיה מה חיה דאינה קרבה אף עוף דאינו קרב פרע לשוף הקרב לבני מוצח שאין דמו טעון כסוי. וכסהו בעפר. כדי שלא יראו ראוי לזכירה: (יד) כי נפש כל בשר וגו'. שלא תאמר כדון אסר לנו דם קדשים שהרי ניתן על גבי המזבח לכפר שגא' כי הדם הוא בנפש יכפר וכן דם בהמות חולין שהרי במינה נח כפרה היא אבל חיה ועוף שאין במינה דם ראוי לכפר לא אסר הכתוב לכך נאמר וכסהו בעפר. כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא סרסכו דדמו נפשו דונמא קדוש היכלך כמו היכל קדשך: ואמר. כבר לבני ישראל בפרשה שלמעלה: וכל נפש. אפילו קטן: (טו) אשר תאכל נבלה וטרפה. אהדריה אחיה ועוף:

יח (ג) כמעשה ארץ מצרים ומעשה ארץ כנען. ר' יוסי הגלילי אומר אחר ששוקל מעשה ארץ מצרים כמעשה ארץ כנען ומעשה ארץ כנען כמעשה ארץ מצרים למה זכו הכנענים לשבת בארצם ארבעים ושבע שנים שנאמר וחברון שבע שנים נבנתה לפני זוען מצרים אלא בשכר שקברו את אברהם אבינו במערת המכפלה זכו וכסמכה כאן פרשה זו לפי שהזכיר למעלה ענין השעירים שהיו עסוקים בהם במזרים: (ה) וחי בהם. אבל אם לא יעשה אותם ויכרתו הנפשות העושות: (ו) לא תקרבנו. כנוי לשיבוע כמו ואבימלך לא קרב אליה ואקרב אל הנביאה: לא תקרבנו. הרי כאן שנים ללמדך שאף האשה מזהרת: (ז) ערות אחותך. שלא ע"י נשואין. בת אביך. כגון שאנס או פתח אביך. שלא שאינה אמך וילדה לו בת היינו מולדת בית או שאנס או פתח איש נכרי אמך וילדה לו בת היינו מולדת חוץ: (י) ערות בת בןך או בת בתך וגו'. בתו מניין. אהיא הנה הנה כתיב הכא בשאר הבא ממנה ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה לא תקחו לגלות ערותה שארה הנה זמה היא ואף בשאר הבא ממנו כתיב הבא ערות בת בןך או בת בתך לא תגלה ערוהו כי ערוהו הנה מה הנה דשאר הבא ממנה הזכיר על בתה ובת בנה אף הנה דשאר הבא ממנו הזכיר על בתו ובת בתו כו' סרסכו אלו הו' הנשדפין: (יא) אחותך היא למעלה דבר הכתוב בלשון אשה ע"י נשואין וכאן ע"י נשואין וה"ה לבת אמך. שעי' נשואין וכ"ש לאחותך מאביך ומאמך: (יב) ואשה אל אחותה. עם אחותה כמו אל חלליהם דיהושע: לא תקח לזרוי. אל תנרם שתייהנה שחיהו נזרות בחייהן אלמנות חיות שכל אחת מהן אוסרת חברה לשון ותהיינה נזרות אלמנות חיות: לגלות ערותה. של השניות עם הראשונה בחייה: עליה. עמה כמו על שדה הארץ יחשב: לא תקרב לגלות ערותה. לא תקרב אליה בעת נדחה אלא המתן עד שתסתר: (כא) ולא תחלל את שם אלהיך. ומי הוא אלהיך אני ה': (כב) תועבה היא. בחינת יגיד עליו רעו שניהם לשון נקבה: (כג) לרבעה. מפיס ס"א ופרשת קדושים לרבעה רפה: תגל הוא בשורק יגיד עלי

שהקסם מאביו ואמו הוא יומר מהמקום דלגבי המינא
 אומר כבד את ה' מהונך כלומר אם יש לו ובאביו ואמו
 אם אין לו חייב לחזור על הפתחים בשביל כבודם כך
 פרשו החוכמות ועדיין יקשה לכתוב ונשיא בעמך לא
 תחור בעושה מעשה עמך ואם אביו ואמו אומרים לו
 לחלל שבת אינו חייב לכבדם וי"ל דמייירי בשבות דרבנן
 דאחי כבוד אב ואם דלויייתא ודחי שבות דרבנן :
 (ד) אל תפנו האלילים • שלא יזונו עיניכם מהם :
 ואלהי מסכה : אהדריה קרא להזכיר אף לרבים :
 (ה) לרנוכס תזנחו • תנו רנוכס בו שלא תהיו כרי
 עין כמה שתקריבו לפני הקב"ה לפי שיש בני אדם
 שאינן מקריבין מן הלב אלא מהוך שרואין שאר בני
 אדם מדבריהם עושין ויש להם בשמח אס לא יעשו כך •
 ד"א עשו דבר שיהיה לכם לרצון כיצד ביום שהוא יאכל
 וממחרת : תזנחו • אין שוחטין שני ראשין כאחד :
 כי את קודש ה' חלל • לאחר שהקריב את האמורים
 להקב"ה כל הבשר קדש : (ט) ובקורכם • כמו שאחס
 נוהגים מזבח השלמים האמורים להקב"ה כך תחטו לפני
 ולגר מקיז ארצכם לכבוד הקב"ה : בקורכם • פרע
 לשקרו כעניים שאם קצרוהו כשהוא כעני ונהגייר
 פטור מן הפאה : את קיז ארצכם • לרבות קטניה :
 לא תכלה פאת שדך • ר' שמעון אומר נתן זין בתחלה
 זין בתלמע זין בזוף יגל והרי זו פאה ובלבד שלא
 יפחות אחד מששים : לקצור • באחרונה לרבות את
 החולש : (יא) לא תגזו • הוי"א זלשון רבים ללמדך
 כי הרואה ומחריש גם הוא גנב כמו בעל הגנבה אזורה
 שמענו עונש מניין תלמוד לומר שיש יעלם : לא תחשבו
 ולא תשקרו • אזורה שמענו עונש מניין תלמוד לומר
 וכחש בה ותמשיחו יוסף עליו אחר שזוה הקב"ה שיהן
 האדם משלו לכבוד הקב"ה לזה גם כן שלא יגזבו ממון
 אחרים : (יב) ולא תשכשו • כתב לך ולא תשכשו באחרונה
 כי תשוד בגנבה ובפקדון ישבע • לא תגזבו ולא
 תחשבו ולא תשכשו אהדריה קרא להזכיר את הרבים :
 וחללת את שם • שהשבע לשקר אינו מחשיב שם הקב"ה
 ושבע בו ומשקר : (יג) פעולת שכיר • כמו כי פועל
 אדם ישלם לו : פעולת שכיר כל דבר בשמעת שכר אדם
 וכלים ובהמה וקרקעות : (טז) לא תלך רכיל • שלא
 תאמר את אדם מן הדעיין אני מזכה וחברי מן האמינין
 אבל מה אעשה שחברי רבו עלי • ד"א לא תלך רכיל
 לא תעמוד אלו נאמר ולא תעמוד בוי"ו הייתי אומר
 שתי מלות הן עכשיו שכתוב לא בלא וי"ו על כודתין
 שיהיה מלזה אחת וכן הפי' לא תלך רכיל כדי שלא
 תעמוד על דם רעך שכתבאמר לרעך פלוגי הוי"א דיבה
 עליך ואתו ה"אמר עליו עומד עליו והרבו ויחזקאל ב"א
 ופי' אנשי רכיל היו כך למטן שפך דם • ד"א לא
 תלך רכיל אבל אם שמעת עשה על חנך להרגו לא
 תעמוד על דמו אלא הודע לו העצה : לא תלך רכיל •
 זה המחור לשון הרע מזה לזה ותרגומו לא תיכול קודמין
 לא לחברו לשון הרע הנעשה בקריאות עינים וכן
 בדניאל ואכלו קוריאיון דיהודאי פי' הכריזו ירעם מן
 שמים ת"י אכלי מן שמיא לשון השמעת קול : (יז) לא
 תשנה את אחיך בלבבך • אם שמעת שהעוה לך לא תהיה

עליו רעו שניהם לשון זכר : (כה) ותקיא הארץ •
 וכל מה שיקיא האדם נהעב בעיניו ולא יחסן האדם
 שיטוב אליו עוד : (כו) ושמרתם אתם • אתם שומרים
 שאתם פתחתם חלה וכן הוא אומר נן נעול
 אחותי כלה : את חקותי • פרשה עריות שהזכרתי :
 ואת משפטי • שחשבו המשפט שאזוה על העובר על אחת
 מהם : (כז) ולא תקיא הארץ • אתכם כלומר לא די
 לכם שילוס פרעון בקאה בלבד אלא מאי כי כל אשר
 יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו הנפשות העושות :
 כאשר קאה • מנינו לשון זכר על נקבה ולא נשא אותם
 הארץ יעשה ארץ יסוב אל הארץ וי"מ שהמליאה חסרה
 חזית היא כאלו כתוב כאשר קאה היא את הגוי
 דוגמא ונחל בזה עם הגוף : (כט) אפסות • הרי כאן
 שנים לחייב את האשה : (ל) לבלתי עשות מחקות
 התועבות • שגנפים ומשקים ומחוך כך באים לידי
 זמה : אשר נעשו לפניכם שלא תאמרו הואיל והקדמונים
 עשו כך אעשה כך גם אני : אי ה' אלהיכם • אין לי
 להשיב על דברי אפילו אין אלה יודעים טעם מלותי :

שלימא סדרא דפרשת אהרי סות

פרשת קדושים

יש (ב) דבר אל כל עדת בני ישראל • מלמד
 שפרשה זו נאמרה בכיום כעשרת
 הדורות ולמה לפי שכל הדורות כלולות בה כאן אנו
 וכן אנו ה' אלהיכם כאן לא יהיה לך וכן אל תפנו
 אל האלילים כאן לא תשא וכן לא תשכשו בשמי כאן זכור
 וכן את שבתותי שמעו כן כבד את אביך ואת
 אמך וכן איש אמו ואביו חיראו כאן לא תרצה וכן
 לא תעמוד על דם רעך כאן לא תחף וכאן מות יומה
 הו"א והיוצאת כאן לא תגזבו וכן לא תגזבו כאן
 לא תענה ברעך וכן לא תלך רכיל בעמך כאן לא
 תחמוד וכן לא תעשוק וגםמה פרשה זו לפרשת
 עריות שלא יהיו סודרין שבשביל שמירת עריות לבד
 יעמדו בארץ כי גם יש מלות אחרות שעליהם להתיקיים
 בארץ : קדושים תהיו • מכל אשר הזהרתי אתכם
 בסמוך : (ג) איש אמו • הזכיר האם תתלה לפי שהוא
 מכירה תחלה ואח"כ שבת כי מלות יל האב שישמור
 הקטן השבת ואח"כ שבת הקב"ה ששבת ביום השביעי
 והאריז אל תפנו אל האלילים שלא לכפור בעיקר : ואת
 שבתותי תשמרו • העשו כמוני ששבתתי בו מכל מלאכה
 וכשם שבעשרת הדורות נאמר כבוד אב ואם אלא
 שמירת שבת שהוזהר כבודו לכבוד הקב"ה אף כאן כן
 ולכן סמךן שלא תאמר אחר שהשנה הכתוב כבוד אב
 ואם לכבוד המקום דכתיב כבד את אביך וגו' וכתיב
 כבד את ה' מהוהך אם יאמרו לך אביך ואמך תדחה
 שבת שיהיה חייב לעשות אף על גב דכבוד אב אינו
 אלא עשה ושמירת שבת עשה ולא תעשה כיון שהשנה
 הכתוב כבודו לכבוד המקום קמ"ל כל זה מפרש בפרק
 אלו מציאות וקשיא למה לא תרדך קרא דכל הקשה אינה
 להחמיר אלא להיות כמוהו ואם כן מנין לנו שיהיה
 דוחה כבוד המקום בשביל כבוד אביו ואמו וי"ל לפי

נוטר לו שנאה בלבבך מסותרת אלא הוכח חוכיח אותו מדוע עשית לי כך ושמה מחוך כך יתברר הדבר כי הכל שקר ולא נחזונו למה שנאה סבור או יתקן את מה שהעוה ומחוך כך לא תשא עליו חטא לחשדו בדבר שאינו • דבר אחר הוכח חוכיח את עמיתך אם ראית בו ערות דבר חוכיחנו אבל אם לא חוכיחנו תשא עליו חטא לחשדו בדבר שאינו • עליו • בשבילו כמו כי עליך הורגנו כל היום • כי עליך נשאתי חרפה • (יח) לא תקום • לפי שהחיימה מכבשתך אבל הקב"ה שהוא כובש את החיימה כתיב נוקם ה' ובעל חימה: ולא הטור • בממון דבר הכחוב אבל בשל גוף אינו זקוק למחול לו עד שיפייסנו • לא תקום במעשה ולא תטור במחשבה • לא תקום • פרש"י אמר לו השאלני מנגך וכו' וא"ת מאי שנא שאין הקב"ה מזהיר בלאו על אותו שיש לו רעה על לא דבר להשאל לחבריו כליו ועל זה שיש לו עליו עשה גדולה שלא רעה להשאלו תחלה הזהיר בלאו וי"ל שהראשון לא הניח להשאל לו אלא מחמת גרות עין שהיה מגלו חביב עליו ואין הקב"ה מכריחו להשאל כליו שלא מרצונו אבל זה שהיה משאל לו לולי שנאה שהוא רוצה להנקם אם כן מחמת שנאה הוא עושה כך לפיכך אמר הקב"ה תנחם האהבה שיש לך עמו את הנאה שיש לך עמו ומחוך כך יבא שלום בעולם: ואהבת לרעך כמוך • אם תעשה כן תהצבנו והלמ"ד בו יתרה דוגמא לכל חיל פרעה לכל כליו העשה נחשת • ד"א אינו אומר ואהבת לרעך כמוך דאי אפשר לעשות כן אלא לרעך פירוש ואהבת לעשות לו טובה כמו שאתה אוהב שיעשה הוא לך דעלך בני לחברך לא העביר וכן הפרש גבי הגר אתם ואהבת לו כמוך: (י"ב) את חקותי השמורו • אהדריה קרא למעלה הזהיר בחוקות עריות וכאן הזהיר בחוקות כלאים ללמדך שאין מרכיבין עץ מאכל על גבי עץ מאכל: בהמתך לא תרביע כלאים • אחר שזוה להיות קדוש שלא לעשות חמס לרעהו זהו כמו כן שלא לעשות לבהמה ולשאר עניינים לשנות בהם מעשה הקב"ה שכסם שזוה הקב"ה במעשה בראשית שכל אחד ואחד יוציא פרי למינהו כך זוה והזהיר בכל עניני כלאים: ובגד כלאים: י"ת העם שנאמר לפי שבגדי בהונת היו נאמר ופשיטתם כדאמר בעלמא מדשש כינחא תכלה עמרא דומיא דחלב ודס ושמן המשחה וקמרת שנאסרו דהוה ליה כמשתמש בשרביטו של מלך: (כ) ואיש כי ישכב את אשה • ר"א בן עזריה אומר כל העריות כבר אמורות לנו אלא אחת את שתייה שפחה וחליה בת חורין: נחרפת: מומומת כמו בימי חרפי בימי זמנו • ד"א מופקרת אבנודניא"ש בלע"ז כמו עם חרף נפשו למות: חופשה ה"א רפה: בקורת תהיה. לשון ביקור וביקרו ויחקרו את עניינה כיצד לא יומתו אם לא חופשה כמו שפרש"י: (כא) איל אשם • ונאמר להלן איל אשם לג"ש מה להלן איל בכסף שקלים אף כאן איל בכסף שקלים: (כב) וכי תבואו • אחר שהזהיר זרע השדה ורע האשה שהיא כעין הארץ הזכיר גם את הנטוע: ונטעה • אפי' עץ זקן • ונטעתה • פרט למבדיר ולמרכיב ולעוה מאליו במדבר אבל עולה מאליו שישב חייב: כל עץ מאכל • פרה לאלני סרק ולנטוע

לסיג ולקורות ולעצים מלאן יש לפסוק על התוחים ועל הכרוזי"ש והפרונוי"ש הגדלים בסיג השדות והכרמים והקרקעות שאין בהם משום ערלה: שלש שנים יביה לכם ערלים • אין דרך ארץ שיהנו ממנו עד שתיבאו ממנו קרבן להקב"ה שהרי ראוי להקריב לפניו ראשית כל התבואות ובשלת השנים הראשונים לנטיעיהו אינו מביא דבר נאה ומתקבל לעשות קרבן להקב"ה לפי שעדיין לא נשרש ולא יתושב קודם לכן: לכם להביא את הנטוע לרבים: (כו) לא תאכלו על הדם • בלא שמיטה וכן הוא אומר ושחטתם בזה ולאכלתם ולא תחצלו לה' לאכול על הדם • ד"א ל"ת על הדם לא תחצו זהו גואלי הדם לא תנחשו לאכול על הדם פי' על קבר הרוצח כדי להנצל שלא להנקם מכם שכן מנהג אמורי הוא בשביל שהזכיר לא תאכלו על-הדם שהוא מנהג האמורי הזכיר אחריו משאר מנהגיהם: (כז) ושרט • למייבו על כל אחת ואחת מחמט שריטות אפילו עשין בפעם אחת: לנפש • דוקא בשביל מה פרט לביחו שגפלו ולמשינתו שטבעה בים: (כח) אל תחלל את בהך להנותה • זה המעשה בחו בוגרת ואינו משיאה: ולא תזנה הארץ • הא אתה אתה זונה הארץ תזנה כיצד ויקו לעשות עבדים ויעש בנאשים אתה זורעה חטים והיא מעלה לך קנאים • ד"א ולא תזנה הארץ ולא יזנו יושבי הארץ דוגמת ארץ כי תחטא לה: זמה היא • זו מה היא: (ל) את שבחתי השמרו כמו שפרש"י וא"ע שהזהירו כינחא בזה גבי משכן חור והזהיר אף גבי מקדש לפי שהוא קדוש וקבוע ביותר: ומקדשי תיראלו • ולפיכך אל תפנו אל האובות ואל הידעונים כי מה לכם אל האובות ואל הידעונים הרי יש לכם מקדש שיש בו אורים ותומים • ד"א ומקדשי תיראלו מלות קדושותי כל המלות קדושות בלשון קדושה וראיה לדבר בפרשה של משה למען סמא את מקדשי שהוא לשון קדושה ולחלל את שם קדשי שלחמרוי כפל מלה ואין לפרשו לשון מקדש משם כי מה שומאת מקדש יש במעביר מורעו למולך: (לג) וכי יגור אהך גר • בא ואמר לו גר אני יכול יקבלנו ת"ל אהך במחוקך לך: כאזרח מכם • מה אזרח שקבל עליו כל דברי האזרח אף גר כן מלאך אמרו גר שקבל עליו כל דברי תורה חוץ מדבר אין מקבלין אותו ר' יוסי ב"ר יהודה אומר אף דבר קטן מדברי סופרים: כי גרים הייתם בארץ מצרים • פרש"י מוס שבך אל האמר לחברך ובמצרים עבדו ישראל עבודה כוכבים כדכתיב בסוף יהושע והסירו את אלהים אשר עבדו אבותיהם בעבר היקר ובמצרים: (לה) ובחמורה • כמו ומיס בחמורה תשמה היא שם מדת הלח: (לו) ושמתם את כל חוקותי • אהדריה קרא בשביל שכללם עכשיו: (א) וידבר ה' יתחיל בל' זה לפי שיש מלאך ואילך מיוזב נפש: (ב) בזבן ימלמד שאין כולם רוגמים רק אם לא ימוח אחרת: (ג) ואני חתן את פני • כשעבר בלא עדים והתראה: (ח) והמרתם את חוקותי • אהדריה קרא למעלה הזהיר בחוקות עריות וחוקות כלאים וכאן בחוקות עבודת כוכבים: (ט) כי איש איש אשר יקבל את אביו • הדלעיל קאי ושמתם את כל חוקותי וגו' כלומר דין הוא שתקיימו את מלותי

לאמו מה תלמוד לומר לאביו ומה אמו שהיא מתחללה
הרי הוא מטמא לה אביו שאינו מתחלל אינו דין
שיטמא לו אלא אילו כן הייתי אומר מה אמו בידוע
אף אביו בידוע אביו בחוקה מנין תלמוד לומר ולאביו
ואלו יאמר לאביו הייתי אומר ומה אביו שהוא חזקה
הרי הוא מטמא לו אמו שהיא ודאי אינו דין שמיטמא
לה אלא אם כן הייתי אומר מה אביו שאינו מתחלל
אף אמו שאינה מתחללת אמו שנתחללה מניין תלמוד
לומר לאמו ולאביו גבי כהן הדיוט מקדים אב לאם לומר
לך לא מצבי' קאמר לא מצביא לאמו שהיא ודאית שהוא
מטמא לה אלא אפי' לאביו שהוא חזקה מעמי' לו וגבי
כה"ג הקדים אב לאם כל' לא מצבי' לאביו שהוא חזקה
שאינו מטמא לו אלא אפי' אמו שהיא ודאית אינו מטמא
לה; ולבנו ומה בנו אפי' אמו לבנו ולבתו מה ת"ל לאמו
ולאביו ומה בנו ובתו שאינו חייב בכבודם הרי הוא
מטמא להם אביו ואמו שהוא חייב בכבודם אינו דין
שמיטמא להם אלא אילו כן הייתי אומר לבנו ולבתו אלא
אפילו הם נפלים תלמוד לומר לאמו ולאביו מה אביו
ואמו בני קיימא אף בנו ובתו בני קיימא ילאו בנו
ובתו הנפלים מה תלמוד לומר לבנו ולבתו אלא מפני
שיש בנן מה שאין בבת ובתה מה שאין בבן הבן חייב
אביו בו מנות מה שאין כן בבת והבנת אביה זכאי
במניאחא ובמעשה ידיה ובהפרת נדרים מה שאין כן
בבן לכך צריך לומר ולבתו: ולאחיו ולאחותו: יאמר
לאחיו ולאחותו ולא יאמר לבנו ולבתו ומה אחיו ואחותו
שאינן חייב בהן מנות הרי הוא מטמא בהן בנו ובתו
שהוא חייב בהן מנות אינו דין שיטמא להם אלא אלו
כן הייתי אומר לאחיו ולאחותו מאמו ת"ל לבנו ולבתו
מה בנו ובתו שהן יורשין אף אחיו ואחותו שהן יורשין
יאל אחיו ואחותו מאמו שאין יורשין יאמר לאחיו מה
ת"ל ולאחותו אלא אלו נאמר לאחיו ולא נאמר לאחותו
הייתי אומר מה אחיו בין גדול ובין קטן מטמא לו
אף אחותו בין גדולה בין קטנה מטמא להו תלמוד לומר
ולאחותו הבתולה קטנה ולא גדולה ואלו נאמ' ולאחותו
ולא נאמר לאחיו הייתי אומר מה אחותו שהיא קטנה
ולא גדולה מטמא לה אף אחיו הקטן ולא הגדול מטמא
לו ה"ל לאחיו בין גדול בין קטן: (ג) ולאחותו הבתולה
הקרובה אליו: להיוותו אחותו מאב ומאם: הקרובה
אליו: מה שפירש"י לרבות את הארוסה לא לארוס שלה
קאי דהא קים לן אשתו ארוסה לא אונן ולא מטמא לה
וכן שטינו בת"כ כי אם לשאר פרט לארוסתו אלא קאי
הוא לאחיה כהן וכן הפירוש ולאחותו הבתולה זו
קטנה פניויה הקרובה אליו לרבות את הארוסה דאי
לא כתב הקרובה הוה אמינא הואיל ונאחרסה אינו
מטמא לה קמ"ל הקרוב' אליו שעדיין אינה קרובה היא
לבעלה שלא נשאה דאילו נשאת קרובה היא לבעלה
ומטמא לה כדכתיב כי אם לשארנו וגו': אשר לא יהיה
לאיש' שהנייתה על ידי איש' הוה אפי' לאיש אינה
מטמא לה שהרי קרוב לה ומטמא לה: לה יטמא:
מנוה דאם לא רצה ליטמא מטמאין אוהו בעל כרחו
ומעשה ביוסף הכהן שמתה אשתו בערב פסח ולא רצה
ליטמא לה ודחפוהו: חכמים ופמאורו בעל כרחו: לה
יטמא: ואינו מטמא לאחרים עמה שלא יאמר הואיל

ונטמאחי חלקט בידי עממות פלוני לכך נאמר לה יטמא:
לה יטמא: ואינו מטמא לאבדריה וכן לאביו ולאמו
כשהן חיים אבל מטמא הוא אפילו לעלם כשעורה מן
המת: (ד) לא יטמא בעל בעמיו: כתרנומו רבא
בעמיה וחסר בית כמו בבעל בעמיו דוגמ' שבי אלמנה
בית אביך ועוד הרבה פי' לא יטמא כהן הדיוט בבעל
בעמיו היינו בכהן גדול שנעמיו אפי"פ שהתרתו לך
ליטמא לקרובים לא חטמא לכהן גדול שאינו קרובך:
דבר אחר לא יטמא בעל היינו הכהן בעמיו אפילו
בכהנים חוץ מן הנזכרים:(ה) לא יקרהה קרחה בראשם-
כתיב נה"ל וקרי ביו"ז: (ו) והיו קודש: לרבות
בעלי מומין: (ז) אשה זונה: פרש"י שנבעלה בעילה
ישראל: חז"ק: אמאי מויפסלא בכך לכהן הדיוט דלא
אשכחן תנא דאמר פטוי הבא על פטויה עשהה זונה
אלא ר' אליעזר ולית הלכתא כוותיה ואין זוהי אלא
לנבעלת לפסול כמו שפרש"י עמנו בר"פ אלו נערות:
וחללה: שאינה מפורסמת בזונה: וחללה וי"ו במקום
או וכן ואשה גרושה מאשה וכן גרושה וחללה: גרושה
מאישה: ולא מאיש שאינו אישה זו דרש ר' אלעזר בן
מתיא הרי שהלך בעלה למדינת הים ואמר לה מת
בעליך ונתקדשה לאחר ואח"כ בא בעלה הראשון מניין
שהיא מותרת לחזור לראשון שאפי"פ שהאחרון נהן לה
גם לא פסלה מן הכהונה ת"ל גרושה מאישה ולא מאיש:
אחר: (ח) קדוש יהיה לך: לרבות בעלי מומין:
(ט) את אביה: שהוא קדוש היא מתחללת ומזולת ועונה
כפול לפיכך חדין בשריפה: היא מתחללת: כתיב ביו"ד:
באש חשרף: היא בשרפה ואין בועלה בשריפה:
(י) את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרוס: אינו רשאי
לנוול את עמנו אפילו בביביל אבילות ומה נלמד מה
שאמרו חכמים בבל: (יא) ועל כל נפשות מת לא יבא:
אזהרה לכהן גדול שלא ליכנס באהל המת ואין לי אלא
כ"ג שהזהר בלא יבא מניין לרבות כהן הדיוט אלא
גמר ג"ש לא יטמא בכ"ה מלא יטמא בכ"ג מה לא יטמא
האמור בכ"ג מוזהר אף בלא יבא אף לא יטמא האמור
בכ"ה מוזהר נמי אף בלא יבא ת"כ: לאביו ולאמו לא
יטמא: לא בא הכתוב אלא להחיר לו מת מנוה כאן
אין צריך לומר לבנו ולבתו לאחיו ולאחותו שכשאינו
מטמא לאביו ולאמו כ"ש שאינו מטמא לשאר קרובים:
(יד) אלמנה וגרושה: יאמר אלמנה מה תלמוד לומר
וגרושה הייתי אומר ומה אלמנה שהיא מותרת לכ"ה
אסורה לכהן גדול גרושה שהיא אסורה לכהן הדיוט
אינו דין שתהא אסורה לכהן גדול אלא אילו כן הייתי
אומר אלמנה שהיא מותרת לכהן הדיוט זרעו של כה"ג
ממנה חולין אבל גרושה שהיא אסורה לכ"ה זרעו של
כה"ג ממנה ממוז ת"ל גרושה ולא יחלל חולין הוא עושה
ממזרים אינו עושה או אלו נאמר גרושה ולא נאמר
אלמנה הייתי אומר גרושה שהיא אסורה לכ"ה זרעו
של כה"ג ממנה חולין אבל אלמנה שהיא מותרת לכ"ה
זרעו של כהן גדול ממנה כשר תלמוד לומר אלמנה ולא
יחלל גרושה ולא יחלל אלמנה להחמיר עליה גרושה
להקל עליה: וחללה זונה: חסר וי"ו כמו שמש ירת
עמד זבולה וכפר אדמתו עמו: את אלה לא יקח: בגלוי:
ב

כי אם בחולה • הא בעולה בעשה ולא הבא מכלל עשה
עשה ואם האמר מאי שיהא מיני אש גלי אש להוי לאו
כדאמרין אכלו נא לוקה שהים אחת משום נא ואחת
משום גלי אש והכא כי אם בחולה הוי עשה אלא י"ל דכי
אש בחולה קאי לוקה אשה דאזכריה קאי שהוא עשה
אכל כי אם גלי אש קאי אלאו דלעיל שהרי אין אחריו
עשה • ולא יחלל זרעו • ליקה אותן הפסולות לו בסתרי:
איש מורשך לדורותי'מכאן אמר רבי אלעזר בן עזריה
קטן פסול לעבודה ואפי' הם ומאימתי עבודתו כשרה
משיביא שתי עשרות אכל אין אהיו הכהנים מיחין
אוהו לעבוד עד שהא בן עשרים שנה : (יז) אשר
יהיה בו מוס • אחר שהזכיר קדושת הכהנים הזכיר
המומין הפסולים בהם : (יח) כי כל איש וגו' נתינת
טעם הוא וכן פירושו דהא כל איש אשר בו מוס אין
גראה נאה שיקריב : אשר בו מוס אפילו נולד בעל מוס
ממשי אמו • חרום • לשון חרם ושצירה : שרוע •
מלשון מהשחרע : (כ) נבן • לבון הרים גבנונים אש
עב וארוך וכד לעבוד עבודת הקדש : או דק • קצר
קומה • תכלול • לשון השחתה כמו תכל עשו : מרוח •
לשון מעיכה כמו וימרחו על השחין : (כב) מקדשי
הקדשים ומן הקדשים • אם נאמר מקדשי הקדשים למה
נאמר ומן הקדשי' יאכל אלא אם נאמ' מקדשי הקדשי'ולא
נאמר ומן הקדשים הייתי אומר קדשי קדשים שהאחר
לזר מהו : יאכל אכל מקדשים קלים לא יאכל לכך
נאמר ומן הקדשי' יאכל ואלו נאמ' ומן הקדשי' יאכל ולא
נאמר מקדשי הקדשים הייתי אומר מן הקדשים יאכל
אכל מקדשי הקדשים לא יאכל לכך צריך לומר מקדשי
הקדשים וז"ל ומן הקדשים : (כג) אך אל הפרכה ואל
המוצח • אלו נאמר אל הפרכה ואל נאמר ואל המוצח
הייתי אומר אל הפרכה שהוא בפנים יהא פסול ואל
המוצח שאינו בפנים לא יהא פסול לכך נאמר ואל המוצח
ואלו נאמר ואל המוצח ולא נאמר אל הפרכה הייתי
אומר ואל המוצח שהוא כשר לעבודה יהא פסול אל
הפרכה שאינה כשרה לעבודה לא יהא פסול לכך ז"ל
אל הפרכה ואל המוצח : כי אינו ה' מקדשם • הפרכה
והמוצח ואין בעל מוס ראוי לבה אליהם : (כד) ואל
כל בני ישראל • שלא ימסרו קרבנותיהם לבעלי מומין :
כב (ג) ולא יחללו את שם קדשי • שהרי הקרבן אינו
בא אלא לכבודי ולקדושת שמי והמביאו שלא
בעברה אינו מקדש אלא מנהלל : אשר הם מקדשים ולא
יחללו • אחרווייבו קאי ולא יחללו את אשר הם מקריבים
ואשר הם מקדישים לי : (ד) והוא נרוע או עב • לא
זו אף זו קאמר לא מביעה מנורע אלא אפי' זב אסור
ולא מביעה זב סמימאחו יוצאה מנופו אלא אפילו טמא
מת אסור ולא מביעה טמא מת שטמא טומאת ז' אלא
אפילו בעל קרי שאינו טמא רק טומאת ערב אסור
ולא מביעה בעל קרי שהטומאה מנופו אלא אפילו טמא
טומאת מנע אסור : עד אשר יעבר • מה שהרה
האמורה למטה ביהא שמש אף כאן ביהא שמש : (ה) אשר
יטמא לו • בעשילו בעשילי השרץ כמו הכה נהחמה לו
על הנין אשר הנין לו ואכן מתקוממה לו : (ו) כי
אם רחן צטרו במים • יכול יהא מרחין אבר ת"ל

ובא השמש וטהר מה ביהא שמש כולו כאחת אף כאן
כולו כאחת : (ז) ובא השמש וטהר ואחר יאכל • ביהא
שמשו מעכבתו מלאכול בתרומה ואין רחיות גופו
מעכבתו מלאכול בתרומה : ואחר יאכל מן הקדשים •
בתרומה הכתוב מדבר ואם נאמר אזהרה בתרומה
למה נאמ' בקדשי' ואם נאמ' בקדשים למה נא' בתרומה
אלא לפי שיש בתרומה שהרי הותרה לזר מה שאין כן
בקדשים שחייבין עליה'משום פסול נותר וטמא מה שאין
כן בתרומה' לכך צריך לומר אזהרה בקדשים וז"ל אזהרה
בתרומה : (ח) נבלה וטרפס • נבלת עוף טהור ובשר
קדשים שיא הוין ממחינתו הכתוב מדבר לפי שהוא
אכל דומיא לנבלה כגון מליקה שהייר הכתוב שאם
נמלק עוף טהור חולין שהוא נבלה ובשר שיא חוץ
ממחינתו נקרא טרפס כדנפקא לן ובשר בשדה טרפס
לא תאכלו בפרק בהמה המקשה וכן אמר יחזקאל כל
נבלה וטרפס מן וגו' לא יאכלו הכהנים : (י) חושב כהן
ושכיר • יאמר חושב ואל יאמר שכיר ואני אומר ומה
חושב שקיניו קנין עולם אינו אוכל שכיר שקיניו קנין
שנים לא כ"ש שאינו אוכל אלא א"כ הייתי אומר חושב
זה קניו קנין שנים אבל קניו קנין עולם יהא אוכל בא
שכיר ולמד על חושב שאף על פי שהוא קניו קנין עולם
אינו אוכל : (יב) ובת כהן ובת כהן • חרי זימני למה
לי אלא כי תהיה לאיש זר היינו שנבעלה לפסול לה
שנפסלה בו כדאיתא ביבמות פרק (כ"ד) אלמנה לכהן
גדול מאחר שנבעלה לפסול לה בתרומה הקדשים לא
תאכל : (יג) כי תהיה אלמנה וגרושה' מלוי או מישראל
אלמנה וגרושה • יאמר גרושה ואל יאמר אלמנה ואני
אומר ומה גרושה שאסורה לכהן הדיוט חזרת אלמנה
שהיא כשרה לכהן הדיוט אינו דין שתחזור אלא אם כן
הייתי אומר גרושה שאין לה זרע תחזור אבל אלמנה
בין יש לה זרע בין אין לה זרע תחזור תלמוד לומר
אלמנה וזרע אין לה או אילו נאמר אלמנה ולא נאמר
גרושה הייתי אומר אלמנה שאין לה זרע תחזור אבל
גרושה בין יש לה זרע בין אין לה זרע לא תחזור ת"ל
גרושה וזרע אין לה אלמנה להחמיר עליה גרושה להקל
עליה : ושבה אל בית אביה • פרט לשומרת יבם :
בנעוריה • פרט למעוברת : ויסף חמישתו עליו •
שיהא הוא ומישיבתו חמשה : (יד) ונתן לכהן את הקדשי'
יתן לכהן את החומש עם הקדש : (טז) והשיאו אותם
עון אשמה • אותם שמחליים את הקדש להאכילו לזרים
ישיאו אותם עון אשמה לזרים שיאכלו אותם : את
קדשיהם • ללמדך שהתרומה שלהן היא ליהנה לאיזה
כהן שירצו • מקדשם • לקדש בני ישראל קאי : (יח) איש
איש • פירש"י ללמדך שהכותב גודרים גדרים וט"ל
כישראל ואם תיפוק לי מדכתיב ומיד כל בן נכר לא
תקריבו את אלה דמשמע את אלה לא תקריבו הא תמימי'
תקריבו אלא י"ל אי לאו איש איש הוה אשיגא מאומות
העולם שכלל לא תקריבו והמקריב מהן תמימים עובר
בלאו ובעלי מומין בלאו ועשה פירוקא אחרינא אי לאו
איש איש הוה אשיגא כותים מקריבים תמימים אפילו
חטאות ואשמות ת"ל איש איש לכל נדריהם ולכל נדבותם
דוקא גדרים ונדבות יכולין כותים להקריב אבל חטאות
ואשמות

ואשמות לא : (יט) לראונכס חמים זכר - למעלה בפרשת
 זיקרה דבר בקרבנות חובה וכו' גדלים ונדבות להלן
 לא פירש המומין וכו'ן פירשם * אך חז"ק * אמאי נאמר
 כאלן שאר קדשים : (כא) ואיש כי יקריב * היחיד מביא
 שאר שלמי נדבה ואין הכבוד מביאין שלמי נדבה : לפלא *
 לפרש הוא מחיבות שיש להם שחי פנים לפירושם זה
 הפך מזה שהרי מנינו כי יפלא ממך דבר שפירושו יחכסה
 זיהעלם דוגמא דשן לשדשו מחלוצה ואחלצה צוררי שארך
 חבוש לא הפאר : (כב) או שבור * מה להלן שבר יד
 או שבר רגל מומין מיוחדין בגלוי אף כאן ילא שבר
 על שחיין מומו בגלוי : חרוץ * גזור כמו כן משפך
 אחת חרצה : יבלת * מניין לישן בצמחה את האמור
 באדם ובאדם מה שאמור בצמחה * אי גרב גרב לג"ש
 ילפה ילפה : לא תקריבו * אי משום כל תקדיש הרי
 כבר אמור הא חיוב בא אלא משום כל שחמט : (כג) וקלוטי
 מגורת ערי מקלט : נדבה העשה אותו * דאין זה מוס
 מחמת חסרון אבר : וללדר לא יראה * שהרי כשגדר
 יודע דמשונה לא לדר וי"מ אותו בחמה וכי נדבה העשה
 אותו הרי ללדר לא יראה שהרי מוס הוא : (כד) ומעודי
 מגורת שם מעטו את דדי בחוליסן : וברות * פרש"י
 צביטים או צניד וי"מ למאן דאמר וישקף שמואל את
 אגן שסרכו הרי כתיב ובארנכס לא העשו אלא י"ל
 הוראת שעה היתה כמו שמנינו בשמואל עלמו שהקריב
 עולה נקבה וגם הוא לא היה כהן והקריב וגדעון כמו
 כן ואליהו כמו כן שהקריב צמר הכרמל וכבר באו
 לירושלים ואלסרו ואלמות : וברות לא תקריבו * זו קבלת
 דם : (כו) שור או כשב * פרט לכלאים : או עז * פרט
 לבהמה : כי יולד * ולא אדם כי יולד פי' אינו נקרא
 שור או כשב או עז להיות ראוי לקרבן עד שיוולד
 אבל אדם יולא דופן כשר להיות מקריב כילוד : והיה
 שבעת ימים * פרט למחוסר זמן לחיישין שמה כל
 הוא * ד"א שכל הפורש ממקום זמנה ופומאה צריך
 פרישה שבעת ימים קודם שיכנס למחנה שכניה כגון
 זכ ומגורע ופמא מה : תחה אמו * פרט ליתום מזה
 זו כבר נאמרה בפרשת משפטים לענין צבור וכו'ן לענין
 שטום : ומיום השמיני והלאה * למעלה צ"ל משפטים
 שנאמר צו וביום השמיני תתנו לי היינו להקדישו וכו'ן
 להקריבו : ירצה לקרבן אשה * אחר שהזהיר אותם
 שלא ירצו הזכיר אותם כמו כן שלא ירצה קודם יום
 שמיני : (כז) ושור * ולא חיה : או שה * ולא עופות :
 אותו ואת בנו * מי שבנו כרוך אחריו ילא שאין בנו
 כרוך אחריו כאן פירש"י אינו ניכס צוכים ומותר
 לשחוט האב והבן * חז"ק * נהי דחויב מלקות ליכא
 איסורא מיהא איכא כדאיתא בפרק ארזו ואת בנו :
 (לא) ועשיתם אותם אני ה' * חוקר לבנות ורואה
 את כל העשוי :

יוס טוב הראשון והליה נקראו פסח על שם שעסקין
 בקרבן שנקרא כך אבל שאר התנ מליל ראשון ואולי
 נקרא חג המזות : (ו) שבעת ימים מזות האכלו * מזה
 האכלת כל שבעה ימים ויאל בה ידי חובתו בפסח ילאו
 חלות תודה ורקיקי מיר שאין נאכלים כל שבעה :
 (י) ראשית קצירכם * אין דרך ארץ שזאכלו מן החדש
 עד שחניאו ממנו דורון להקב"ה : (יא) ממחרת השבת *
 ממחרת יוס טוב ראשון של פסח כדאמר רבי אלעזר
 ב"ר שמעון * (כח) אחד אומר שבעת ימים מזות האכלו
 וכחוב אחד אומר ששה ימים האכל מזות הא כיצד
 יתקיימו שני כתובים הללו אלא בזמן שאין אהה יכול
 כל ז' מן הישן אכול ששה מן החדש הא מה אני מקיים
 ממחרת השבת ממחרת י"ם : (גי) ומנחתו שני עשרונים *
 כפל מנחתו לפי שהוא קרבן תחלת הקציר סימן צרכה
 לחבולות שיחברבו ולפי שמנחתו כפולה מה שאין כן
 בשאר כבשים אלו מזכירין בתפלת מוספי יו"מ הלוק
 העשרונים וי"מ אחד משני העשרונים הללו הוא העומר
 שהוא עשרון והוא בא עם כבש זה והעשרון השני הוא
 העשרון הראוי למנחתו וראה שלהם שהרי אינו מוסף
 בניכך אלא רביעית ההין כמו לשאר כבשים ולא מלתא
 היא שהרי שני עשרונים אלו באין חמים דהא כתיב בסו
 סולת וקיס לן דאין סלת אלא מן החטין והעומר בא
 מן השעורים : ויסכו יין רביעית ההין * א"ר ר' אלעזר
 כתיב ויסכה וקריין ונסכו הא כיצד נסכה דמנח' כנסכו
 דיין מה נסכו לין רביעית אף נסכה דמנחה דליינו
 שמן כלומר אין בין שום דבר כפול פק המנחה : ומנחתו
 שני עשרונים ויסכו יין * לפי שקרבן זה אינו עמיד
 ליכתב בפרשת פינחס כתבו לך כאן ומנחתו ונסכו וכן
 שבעת כבשים ופר אחד ואילים שנים הבאים בעצרת
 בגלל הלחם הזכירם כאן ומנחתם ונסכיהם לפי שאין
 עתידים ליכתב בפרשת פינחס אבל שאר קרבנות של
 מועדים נזכרים כאן בסתם בלשון אשה דהואיל ועתידין
 הם ומנחתם ונסכיהם עתידין ליכתב בפרשת פינחס :
 (יד) ולא * תמטת המינים שזהם הלחם נעשה ולא
 מקטניות : (טו) וספרתם לכם ממחרת השבת * ע"י
 שבעה שבועות אלו בין שני ראשי זמיס של קציר
 שעורים ושל קציר חמים שמתו שמיסה נוגעה בהם
 והם שעליהם אמר ירמיה שבועות חוקות קציר ישמור
 לנו ופרש"י שבעה שבועות שחקק לנו בהם שני חוקות
 קציר חק העומר ושחי הלחם ישמור לנו שיהא הקציר
 בזמנו לפיכך דבר גדול הלוי בנינים כדי להיותו דוגמא
 וזכרון כשם שאנו מונין יומי ושבועי ולאחר השבת
 השביעית אנו מקדשים את יום החמישים כך אנו צריכים
 לעשות בשמטה ויובל וכל ענין של הוכחת שבסדר זה לא
 נאמרו אלא על השמט השמיטין שהרי יש בהם מ"ט מיני
 פורעיות כנגד מ' והשע שבים שביובל אס מבעלין בהם
 שמיטין : ממחרת השבת * אס אזה אומר ממחרת
 שבת בראשית פעמים שאתה מונה חמישים ושיים חמישים
 וארבעים חמישים וששה לא שחזר ולא יתר וסימן לא
 בד"ו פסח הא מה אני מקיים ממחרת השבת ממחרת
 י"ט : (טז) הספרו חמשים יוס * וצריך לנכך דהרי
 אין כאן הפסח אבל גבי נדה אף על גב דכתיב וספרה
 לה

* ע' במנחות ס"ו ע"א כי פה הגירסא משונשת

לה שבעה ימים אינה זריכה לזכרה שפעמים שיש
הספק שהיא סותרת הכל והיו זריכה לבטלה : (יח) על
הלחם • עם הלחם : (יט) ועשיהם שעיר עזים • פרש"י
בשאלה מוגיע אלל פרים ואילים אינם הם וכו' בלומר
באן כתיב ופר בן זקן אחד ואילים שנים וכשאלה
מוגיע לפרשת פינחס אמאל חזוב פרים בני זקן שנים
ואיל אחד ועוד אי ס"ד הני מוספין שפרשת פינחס
גינהו מאי שאל מוספי עזרת שכתבן כאן ומאי שאל מוספי
שאר ימים עובים שלא כתבן אלא בזכרת פינחס :
ושני כבשים בני שנה • אמר ר"ש על מה שני כבשים
עזרת מכפרים על עומאל מקדש וקדשיו ואם הראשון
כפר השני על מה הוא בא הא אינו בא אלא על עומאל
שאיננו בין זה לזה אמר ומעתה כך היו ישראל זריכין
בכל שעה אלא שחם הקב"ה על ישראל : (כ) והיו
הכהן אותם יעל שני כבשי שלמי עזרת על לחם הזכרים
עם לחם הזכרים : על שני כבשים סמוך לשני כבשים
כמו ששינו בפרק כל המנחות כיצד הוא עושה מניח שתי
הלחם שני שני הכבשים ומניף : קדש יהיה לה' לכהן •
ולא אוכל זר מהם כמו שאוכל מאשר שלמים :
(כא) וקראתם בעצם היום הזה מקרא קדש • מה שלא
פירש הכתוב באיזה חדש ובכמה בו חג זה כמו שפירש
בשאר מועדים היינו טעמא חס פירש לך זמנו לא היינו
מונים השבעה שבועות רק היינו סומכים לעשות החג
בזמנו ודבר גדול תלוי בזמניו כדאמר' לעיל ועכשו
כשאנו מניין השבעה שבועות מוזמן לקצירת העומר
ממילא יארע יום החמישים בשעה בסיון שהוא יום מתן
עשרת הדברות ולפי שאין ספירת החמישים יום אלא
לזורך עזרת אין הבאת העומר קרוי זמן לזכר עליו
ששחיינו : (כב) ובקורבנם את קציר גו' • לפי שמעשרת
ואילך עיקר הקציר והתחיל לזכר מעשרת שהוא תחלת
הקציר הזכיר כאן לקח ופאלה : (כג) וידבר ה' אל משה
מה שהפסיק העיני בלשון וידבר אלל יום הזכרון ויום
הכפורים ולזכות לפי שכל אחד חג בפני עצמו מה
שאין בן בעזרת לפי שהוא תלוי אחר יום הנפת העומר
למנות משם שבע שבחות עד עזרת : (כד) באחד לחדש
יהיה לכם שבחון גו' • כשיהיה לכם באחד לחדש שבחון
אז הוא זכרון תרועה כלומר כשאל ראש השנה בשבת
אין בו תרועה כמו שגזרו רבותינו ואין בו אלא זכרון
תרועה בעלמא ולכן אנו אומר' בהפלה בר"ה שחל להיות
בשבת את יום הזכרון הזה זכרון תרועה ובפרשת
פינחס לא כתיב שבחון רק יום תרועה יהיה לכם פירוש
כשאירע בחול אומרים בו את יום הזכרון הזה יום
תרועה וכן יסד הפייס בקרובן של ראש השנה אם
יקרה בשבת קדש זכרון תרועה מקרא קודש שבעו
אם בחול יבא לזו לחקוע בכל גבולכם יום תרועה יהיה
לכם : זכרון תרועה • ע"י התרועה תהיו נזכרים לפני
הקב"ה כדכתיב והרעותם וגזרתם : (כו) אך בעשור
לחדש • אך לשון מיעוט כל המועדים נקראים מקראי
קדש במאכל ובמשתה וכמות והענוג זה רקרא מקרא
קדש בענין נפש : ועניתם את נפשותיכם • לפי שכלוחות
הראשונות כתיב ויראו את האלהים ויאלכו וישהו ומרוב
אכילה ושתייה השתחוו לעגל ולפיכך וזה הקדוש ב"ה

והקרבנות

והקרבנות מוכיחים : (בב) בסוכות חשבו שבעת ימים • אין לי אלא ימים לילות מניין הריני דן נאמר כאן חשבו ונאמר להלן בזהל מועד חשבו מה חשבו האמור בזהל מועד עשה בו הלילות כימים אף חשבו האמור כאן וכו' וחכמים אומרים נאמר חמשה עשר בחג המצות ונאמר חמשה עשר בחג הסוכות מה להלן לילה הראשון חובה מכאן ואילך רשות אף כאן כו' : בסוכות חשבו שבעת ימים • כנגד עיני כבוד : כל האזרח בישראל ישבו בסוכות • לגר אינו צריך להזכיר שהרי אין לו בית אחרת אבל האזרחים והמיושבים בישראל אעפ"י שיש להם בתים ופלטרין גדולים ישבו גם בסוכות • חג זה נקטב בזמן אסופה גרן ויקב פן ירוס לבדם על בתיהם שהם מלאים כל עוב וילאמו ידינו עשהה לנו את כל החיל הזה ומחוך שישבו בסוכה יתנו שבת והודיה למי שנתן להם נחלה ובתים מלאים כל טוב :

בד (ב) ויקחו אליך שמן וגו' • אהרדיה קרא בשביל על המנורה הטמורה וגו' לפי שבספר זה שהוא תורת כהנים סדר כל השמיטי המשכן והקרבנות ומילוי ידי הכהנים והפטרות העמאיות שאוסרות לבא למקדש ולאכול בקדשים ובה עתה לפרש סדר המנורה והשולחן ששניהם תלויין זה בזה והקפדת כבוד נזכר בפרשת אחרית מות ומן הדיון היה להקדים פרשת לחם הפנים לפרשת המנורה שהרי המנורה היתה בכלל לחם הפנים כדכתיב ואת המנורה נוכח השולחן אלא רצה לסמוך פרשת מקלל לפרשת לחם הפנים כמו שפרש"י : להעלות נר תמיד • אף בשבת אף בטומאה : (ג) מחוץ לפרכת העדות בזהל מועד מלמד שהיא סמוכה לפרכת יוחר מן הפתח : יערוך אותה • את השמן : (ד) על המנורה הטמורה • על סהרה של מנורה שלא יסמכם בקסמים ובזכרונות : לפני ה' • שלא יתקן בחוץ ויכנס בפנים : שתיים עשרה חלות • במספר השבטים והם לחם הפנים : החלה האחת • כל לישעה ועריכתה לא יהיה אלא אחת : ושמת אותה • שלשה דפוסים היו שם אחת לדפוס כשהיא נצק ואחת לאופו בתוכו בתנור ואחת שנתון בו כשהן השמות כדי שלא יתקלקלו : שתיים מערכות • בשני ראשי השולחן : שש המערכות על השולחן העהור • שש חלות זו על גב זו באחד משני ראשי השולחן ושש חלות אחרות זו על גב זו בראשו השני דפ החלה לצדי השולחן ופתחי החלה לאורך השולחן כמו שפירש' בפרשת תרומה : (ו) ונתת על המערכת • אלא כל מערכת בפסח חלק שיש בין שתי המערכות על עיהור של שולחן כמו ועליו משה מנשה : על המערכת • מה מערכת האמור שם המערכת חופם שתיים מערכות אף מערכת האמור כאן חופם שתיים מערכות : והיתה ללחם לאזכרה • רבי שמעון אומר נאמר כאן אזכרה ונאמר להלן אזכרה מה להלן מלא קומץ אף כאן מלא קומץ : (ז) ביום השבת ביום השבת • בשבת עורך חדשה ובשבת מקטיר ישנה : יערכנו • ללחם קאי אבל לא לקנים שהרי אינו עורך עמו קנים בשבת אלא נכנס בערב שבת ושוממן ונתנו לארכו של שולחן שכל הכלים שהיו במקדש ארכן לארכו של בית חוץ מן הארון ואחר השבת היה נכנס וסודר שלשה תחת כל אחת ואחת וכו' : (י) ויאל בן אשה •

טעמא משום דלית בהו מלות שמישים ויוצלות דשייכי
 בהו כהניס כדכתיב והעברת שופר תרועה וגו' וכתיב
 ובני אהרן יתקעו וגו' ואית בהו מלות חמיס סהס
 לכהניס וערכיס שהכהניס מעריכינ' כאן פרש"י לפי שלא
 מנינו שצמח קרקעוה שגשנית בערבות מואב כו' כלומר
 אחר שנאמר כאן פרשת עבד עברי וגשנית היא במשנה
 תורה בפרשת ראה וזו שמעת קרקעות לא גשנית שס
 למדנו בעל כרחינו שכללוהיא ופרטוהיא נאמרו
 מסיני א"כ בהר סיני דהכא קרא יתירה הוא אלא בא
 ולמד כאן על כל דבור ודבור שנדבר למשה בן שאר
 מלות וכל עניני שמעות ואפילו פרשת עבד עברי
 משמיני היו כללוהיא ופרטוהיא ודקדוקהיס וחמיר
 ושנו בערבות מואב כמו שמנינו פרשת עבד עברי שאל'
 כאן וגשנית בערבות מואב: (ב) כי כשנאמר לאחרי ירושה
 וישיבה כדכתיב כרמך שדך כשיהיה כל אחד מזכיר את
 שלו: ושבתה הארץ' לשון צפול יכול מלחפור צורח
 שיחין ומערות תלמוד לומר שדך לא תזרע וכרמך לא
 חזומר: שבת לה' . סימן שהקרקע שלי שהיא שובחת
 לשמי: שבת לה' פרש"י גס ה' כלומר לא תהא כונתך
 להזכירה כדי לשייבה אלא כדי לעשות מלות הקב"ה:
 (ג) שש שנים וגו' . אין מוקדם ומאוחר פרשה זו
 נאמרה קודם שש שנים תזרע את ארצך בפרשת משפטי'
 וגשנית להלן בשביל לזיאת: (ד) ואף עבדי נזיר'
 סס הענבים הבאים בלא עמל ובלא טורח כמו הספיט
 בדגן וראיה לדבר לא תקצרו אף ספיחיה ולא תצטרו
 את נזיריה ומרגומי ית שבקאא הענבים מלהזמר:
 שבת שבתון יהיה לארץ . אינה ברשותך באותה שנה:
 (ו) והיתה שבת הארץ לכם לאכלה . כל מה שחזינא
 מעצמה: לכם לאכלה . ולא להציא ממנה מנחות ונסכים:
 (ז) וספרת לך שבע שבות שנים . לפי שאין כאן אלא
 ספיטה אחת והיא בב"ד אין זריך לנדרך אבל עומר
 דכתי' ביה שתי ספירות אחת בפרשת אמור ואחת בפרשת
 ראה אחת לב"ד ואחת לנזור זריך לנדרך: (ח) תעבירו
 שופר בכל ארצכם . יתקעו בכל המסלות: (י) שנת
 התחמשים שנה וקראתם דרוור . כמו שמנינו בלויס
 בן חמשים שנה ישוב מצבא העבודה ולא יעבוד עוד:
 לכל יושביה . כיון שגלו אפילו מקצת השבעים בשל
 יוצלות: (יא) יוצל היא . לשון שלוח כמו יובילוח
 רגילה מי יובילני עיר מזור ציוס ההוא יוצל שי:
 לכם . לישראל לבדכם: יוצל היא שנת החמשים
 שנה מה תלמוד לומר אלא לפי שנאמר וקדשתם את
 שנת החמשים שנה שיכול בכניסתה תהא מקודשת מראש
 השנה וביציאתה תהא מושבת והולכת עד יוס הכפורים
 שכן מוכיפין מחול על הקדש תלמוד לומר יוצל היא
 שנת החמשים שנה תהיה לכם אין קדושתה אלא עד
 ראש השנה: (יב) מן השדה תאכלו . מה שהשדה
 מוציאה מעצמה שלא יראה עצמו כמעל הבית לאסוף
 תבואתו אל הבית: (יד) וכי תזכרו עמכם לרבות
 דבר הממלסל ומניין שאף אונאה לקרקעות תלמוד
 לומר או קנה מיד עמיתך: (יז) אל חוטו . דבר
 הנקנה מיד ליד כגון ממלפלין יש להם אונאה ואין
 אונאה לקרקעות: אל חוטו איש את אחיו . למכור
 אחוז

לחם הפנים הכתובה כאן בפרק של מקושש נאמרה
 ואין מוקדם ומאוחר בחורה ועליה לגלג אוחו בן איש
 מזרי: לפרוש להם על פי ה' . נראה בעיניהם שהיה
 חייב שקילה מדכתיב אביו ואמו קלל למיו זו ק"ו
 לשכינה אלא שאין עונשין מן הדין ומשום הכי כתיב
 לפרוש להם על פי ה': (יד) וסמכו מפני מה נתחייב
 זה סמיכה מכל חייבי מיתות לפי שצבעת גמר דין היו
 זריכין הדיינין לומר לעדים אמור בפירוש מה שמעמט
 והעדים אומרי' בפירוש' ברכת השם כמו ששמעו לכך היו
 סומכין את ידיהם עליו כלומר השון הזה שאנו עושים
 לצדך את השם והא תלוי בצוארך שאתה גרמת לנו: כל
 השומעים שבצדות נסבל: ורגמו אותו . לפי שנתגמיר
 דאם לא יתגמיר לא היה נסבל דבן נח דינו כסיף
 בעדים ובהתראה עונש שמענו אזוהרה מין לבן נח מן
 וינו ה' אלהים על האדם לבן ישראל מאלהים לא
 תקלל: אוחו . ולא כסוחו: (טו) כי יקלל אלהיו וגשא
 חסאו' אין בדבר רק נשיאות חסא כלומר בינו לבין
 קונו הדבר תלוי שספק נפשות להקל ושחא לא כיון
 כלפי הקב"ה רק כלפי הדייני' שכן דיינים קרואי' אלהים
 ואין לעמוד על ביור דע"ז האדם המקלל בשם אלהים
 אבל נוקב שם ה' שמפ"ה שם המיוחד מות יומת: (טז) כגר
 כאזרח . לפי שזה גר היה ועל ידו נאמרה פרשה זה
 הקדמו תחלה: (יז) ואיש כי יכע כל נפש אדם .
 מחוך שפירש דין מיתה באיש יוצא לריב הולך ומסיים
 דברי ריבות שמביאין ידי מיתה: (כ) כן ינתן בו .
 פרש"י אינו נתינת מוס ממש אלא השלומי ממון וכן
 הדין טוחן אם המובל ראשון בלא כונה אין יכולת
 לעשות לו שטר או חבלה בשוה ועוד אם החבלה במקום
 מסוכן הרי ימות וכן נזי עין מי שחסר שליטת מאור
 עינו של חברו אף יכול אדם לעשות לחובל בן או אם
 חובל העין יהיה שור מה יעשו לו לפי' דברי רבותינו
 אמת ואם בעל הדין יחלוק לומר אם החובל עני או
 סומא מה יעשו לו תשובה לדבר כי על רוב העולם דבר
 הכתוב ושחא העני יעשיר ומנינו כחוב לא תקחו כופר
 לנפש רוחה דמשמע אבל אהה ראשי לקחת כופר
 לאזכרים: (כא) ומכה בהמה ישלמה' . שגלו הכתוב
 לפי שבתחלה הזכיר נפש פירות שהכהו במקום מסוכן
 ואחר כך אמר כל מי שימית אפילו הכהו במקום שאינו
 מסוכן ולכך לא הזכיר עכשיו נפש: (כב) כגר כאזרח'
 כשם שאני חובע עלבון האזרח כך אני חובע עלבון
 הגר ובהמתו: וירגמו אותו אבן . מלמד שאם מת
 באבן אחת יאל: ובני ישראל עשו . מאותו יום והלאה
 משפט זה בחובל בחברו ד"א ובני ישראל עשו אף
 לסמיכה אף לדחייה אף לתלייה:

שלימא סדרא דפרשת אמור

פרשת בהר

כה (א) בהר סיני כל מקום שנאמר בהר סיני בו
 בהר נאמר קודם רדתו בתשרי וגם
 פרשה זו נאמרה ממחרת מזה עשרת הדברות ומה
 שנכתבו פרשיות הללו כאן בספר תורת כהנים היינו

אחת קרקע יותר משוייה לפי שהיא חזרת ביוכל •
 אבל אם אינה חזרת ביוכל אין בה אונאה לפי שאין
 אונאה לקרקע : (יח) ועשייתם את חקותי • מנחת
 התלויות בארץ הנוהגות בשיעית וביובל : ואת משפטי •
 כנון אל חונו איש את אחיו : וישבתם על הארץ
 לבטח • בשכר שמור מנזתי ולא תיראו להיות גולים
 ממנה : וישבתם לבטח עליה • כי הארץ תהן כחה
 לכם ולא יאכלוהו אויביכם כענין שנאמר ועלה מדין
 ועמלק אבל בימי רעב יגלו לבקש מזונות : (כא) לשלם
 השנים • לשיעית • וליוכל ולמנזתי יובל : (כג) לא
 תמכר לנמיות • לשון כריתם והבדלה כמו ימיתם ה' :
 לנמיות • בחי"ק וחברו לנמיות סימנו כי לי הארץ :
 (כד) גאולה תחני לארץ • שלא תהא מכירתה אלא
 משכנחא : (כה) וגאל את ממכר אחיו • מיד אבל
 במוכר הוא אומר וחסב את שני ממכרו לפי שסתם מוכר
 אינו יכול לפדות עד זמן מרובה : (כו) והשיגה ידו •
 ומנא אברה או ירש ירשה אבל אינו לזה וגואל : כתי
 גאולתו • אבל אינו גואל לחזאין ליתן לו מעותיו בעין
 רעה זו אחר זו : (כז) בית מושב עיר חומה • כיון
 שהעיר מוקפת חומה אין קרקע הבית עומד לזריעה
 לעולם והקב"ה לא נזר להחזיר ביוכל רק בקרקע שחיות
 האדם הלוי • זו • ד"א סתם הקונה בית בעיר חומה
 לעולם לא קונה כי בבית אחרים אין אדם עשוי
 להתישב יפה ולעשות בו שום בנין לפיכך כהב"ו לא
 ינא ביוכל • אבל שדה ובתי החצרים שאדם רגיל ליקח
 באריסות ובחכירות כחוב בו וינא ביוכל : שנת ממכרו •
 ולא של מנין עולם : ימים • שנה כלומר עד שוב ימי
 השמש למקומם : (ל) שנה תמימה • ואם נתעברה השנה
 נתעברה לו : בעיר אשר לא חומה • לו קרי לפי שהוא
 מושב אשדה שהיתה היא בעת חומחה וסדה לשון זכר
 כדכתיב והיה השדה בנאחו ביוכל : לו חומה לנמיות •
 בפח"ח וחברו סימנו לקונה אותו : (לא) ובתי החצרים •
 לפי שפעמים אדם עושה אוחה שדה לפיכך עם שדה
 הארץ יתשב להיותם כשדה היינו גאולה תהיה לו וביובל
 ינא : (לב) גאולה עולם תהיה ללוים • אעפ"י שהן
 מוקפות חומה אינן נמכרות לנמיותה לפי שאין להם
 אחוזה אחרת אלא הערים ומגרשיהם כדכתיב בפרשת
 מסעי והיו הערים להם לשבת ומגרשיהם יהיו לבהמתם
 ולרכושם ולכל חיהם : (לג) ואשר יגאל מן הלויים • נקט
 ליה קרא לשון גאולה ולא לשון קניה לפי שכל מה שהלויים
 מוכרים משל ישראל הוא ולא משהלם שהרי אין להם
 חלק בארץ כמנא שכל הלווקח מהם כאלו גאולו הוא
 שהרי מתחלה היתה שלו : וינא ממכר בית-מה שפירש"י
 הרי זו מנזרה אחרת היינו לפירוש שני אבל לפירוש ראשון
 פולה הוא מילתא היא : הוא אחוזתם • לשון זכר
 בשורק וכן כי אחוזת עולם הוא לכם : (לה) והחוקת
 זו • יכול אפילו מפסידו להרבות רעה תלמוד לומר
 והחוקת זו : ותי אחיך עמך : (לו) אל תקח מאתו נשך
 ותרביית • פירשה זו נשיית בשביל ובמרבית לא חסן
 אכלך כלומר ארבע קבין בחמשה : (לז) את כספך •
 ולא כספו של כעניני • וכן אמרו רז"ל כעניני שמנה את
 ישראל סנטר על מעותיו מותר לישראל אחר ללוות ממנו

ברבית : (לח) אשר הוצאתי אהכם מארץ מצרים •
 בהיותכם שם גרים : (מ) כשכיר כחושב יהיה עמך •
 שיהיה שכירים אלא ששכיר הוא שכיר יום וחושב הוא
 שכיר שנה וכשם ששכיר יום אי אהה יכול לשעבדו עבודה
 קשה בעיניו שהרי יחזור בו מיד דפויעל חוזה בו אפי'
 בחצי היום כך חושב לא תעבדו בו עבודה פרך ולא
 ינא חלוק בינו ובין השכיר : עד שנת היובל יעבוד
 עמך • למעלה וקראתם דרוור משעתי בשמכרוהו בית דין
 וכאן משעתי במוכר עמנו מפני דוחקו : (מא) הוא
 ובניו עמו • סתם נמכר בניו עניים ומכר גם הם
 לעבודה לדעתם : ושב אל משפחתו • למעלה במכרוהו
 בית דין וכאן במוכר עמנו מפני דוחקו : (מב) לא
 חרדה בו • שנה בו לפי שעון זה מצוי : (מג) או לעקר •
 חוקו הוא של חושב נעקר מעמך ומאחרך שמושב
 חוץ לארץ : (נד) משנת המכרו לו עד שנת היובל-ללמדך
 שאינו ינא בשש : (נה) ואם לא יגאל באלה • בשנים
 הנוהרות או בקרובים או המכרים ברוקים : וינא
 בשנת היובל • אבל אינו נגאל בשש : הוא ובניו עמו •
 ישיאחו גורמת לבניו חירות שלא ילמדו מחוקת בניו :
 (נה) כי לי בני ישראל עבדים • למעלה דכתיב כי
 עבדי הם משעתי דשכמר לישראל אחיו אבל אם נמכר
 לכעני שהוא עמוה אחרת סר"א אין לחוש קמ"ל :
כו (א) לא העשו לכם אליילים • על ידי שנמכר
 לכעני הזהירו על עבודה כוכבים : (ב) את
 שבחתי השמורו • מחורגם בחרגום ירושלמי בענין
 שנות שמיטה שכן הם נקראו שנת • ומקדשי תיראו •
 שנת היובל קדש תהיה לכם • כך נדרש בתחומא :

שלימא סררא רפרשת בהר

פרישת בחקותי

(ג) **אם** בחקותי הלכו • אם העשו מה שהשלמי
 עליכם לעשות אף הענינים והארץ והאילנות
 שנבראו בשבילכם יעשו לכם מה שעליהם מוטל לעשות :
 (ד) גשמיכם בעתם אבל בשלא בעתם הם מרקיבים את
 השבואה : (ה) והשיג לכם דיש וגו' • כשם שהיו
 הדירין בשמור מנזתי בלא בטול כך תהיה ברכהכם
 בלא בטול ובלא הפסק בין ברכה לברכה : וישבתם
 לבטח בארצכם • למעלה בפרשת בהר כתיב וישבתם
 על הארץ לבטח חזר כאן והאיר דבריו והוסיף ואמר
 בארצכם בארץ שלכם אבל בימי רעב בני אדם יגלו
 כמו שנאמר לא תוסק את כחה לך נע וגד תהיה בארץ
 ואומר גודל ללחם איה : (ו) ונחתי שלום בארץ • פירש"י
 וכן הוא אומר עושה שלום ובורא את הכל • מו"ק •
 הרי בפסוק כתיב יוצר אור ובורא חושך עושה שלום
 ובורא רע : והשבתי חיה רעה • עליו נאמר וזב וסלה
 ירעו כאחד : (ח) ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם
 רבבה ירדפו-יחד רודף כ' וכשהם באגודם אחת אחד
 רודף ק' לפי שגדול זכות המרובים רבבה-עשרת אלפים
 וראיה לדבר ולקחתו עשרה למאה ומאה לאלף ואלף
 לרבבה : (ט) והקימותי את בריתי אהכם שנשבעתי
 לאבותיכם שיהיו רבים ככוכבי השמים וכעפר הארץ :
 ואכלהם

פורעניות שהיו במכה לא כתיב חיה רעה : וגלה
 אהכס * כנגד ורדפתם את אויביכם בשבצר הייתם
 רודפים עכשיו היו פוסקים מרדוף שהיו משוללים :
 והכריתה את בהמתכם * כנגד מן הארץ שהיא ברכה
 לעממה שכן פירושו והשבחתי מכם חיה רעה וכמו כן
 אשנית אותה מן הארץ שהיא מקום דירת בהמה :
 והמעיטה אהכס * כנגד והרביתי אהכס : ושמו
 דרכיכם כנגד ונחתי שלום בארץ הרי שבע פורעניות
 כמו שפירש רש"י (בר) והלכתי אף אני עיובם
 בקריי מדה כנגד מדה : (בה) חרב * כנגד וחרב לא
 מעבור בארצכם ועליו לאמר חרב האכלו וגו' : נוקמת
 נקם צרות * שהפרכתם כדכתיב והיה דם הצרות אשר
 כרת ה' עמכם והיא ראשונה חרב וספר ירדו כרויכם
 מן השמים כדכתיב את האבן ושמתם וגו' * ואם תמאנו
 ומריתם וגו' כאן פרש"י ויש נקם שאינו צבדית וכו'
 כלומר עוד יש נקם שאינו כחוב צבורה שנקרחת צרות
 כדכתיב אלה דברי הצרות וזהו סמוי עינים ונקם
 זה אינו כחוב צבורה : ונאספתם אל עריכם * מפני
 החרב ולא יועיל כי אם אשלת דבר וימותו הגבורים
 והחלשים ינחמו ביד אויב : ונאספתם * כנגד ואולך
 אהכס קוממיות והיא שנייה : ושלחתי דבר בתוככם *
 כנגד ומאה מכם והיא שלישית : ונחתם ביד אויב *
 כנגד רצבה ירדפו והיא רביעית : (בו) שצברי לכם
 מטה לחם * כנגד לחמכם לטובע והיא חמישית : והשיבו
 לחמכם במשקל הבי"ת בפתח במשקל הניאווה להנור
 ובמשקל ישיבוהו להאכילו לבעלים בזמנכם לחם לר ומים
 לחץ וכן הוא אומר הנני שובר מטה לחם בירושלים
 ואכלו לחם במשקל והוא כנגד מפני חדש הוציא והיא
 ששית : ואכלתם ולא תשבעו * כנגד ואכלתם ישן נושך
 והיא שביעית : (בח) וישרתי * הוי"ו בשואל והוי"ו
 בחירק : (בט) ואכלתם בשר בניכם * כנגד והפריתי
 אהכס וי"מ אלו בני אדם מיוחסים המשאיתם את זרעם
 למשפחה שאינה הוגנת ולוקחין מהם מעות בשכר
 והיא מכה ראשונה : (ל) והשמדתי את צמותיכם
 והכרתי את חמניכם : אין זה בכלל הקללות שהרי צמול
 עבדות כוכבים הוא : חמניכם * לשון חמה הוא והניין
 נוספת בו כגון נו"ן של נשים רחמניות : ונחתי את
 פגריכם על פגרי גלגליכם * כנגד והייתי לכם לאלהים
 ואהם יהיו לי לעם והיא שנייה : ונעלה נפשי אהכס *
 כנגד ולא תגעל נפשי והיא שלישית : (לא) עריכם
 חרבה * כנגד ורדפו מכם והיא רביעית : והשימתי
 את מקדשיכם * כנגד ונחתי משכני בתוככם והיא
 חמישית : ולא ארית צרות יימוחכם * כנגד וההלכתי
 בתוככם והיא ששית : (לב) והשימתי את הארץ
 כיצד ואתכם אורה צבויים * כנגד וישבתם לבטח בארצכם
 והיא שביעית : ושמו עליה אויביכם * וכן הוא אומר
 כל עובר עליה יושם וישרוק על כל מכותיה :
 (לג) ואתכם אורה צבויים * כיצד והריקותי אתריכם
 חרב : ארצכם שממה ועריכם יהיו חרבה * כפל מלה
 הוא : (לד) אז תרנה הארץ * אז כשיעברו עליכם
 שש גזרות שבעיות שהזכרנו מדה כנגד מדה כגון שש
 שנים שהיה לכם לעבוד ונשיעית לשבות אז תרנה

(י) ואכלתם ישן נושך * על ידי רבוי ההנאה שחומר
 בעת הקציר תעברו אותה עם החלשה בכל שנה ומחוך
 כך ואכלתם ישן נושך : (יב) והייתי לכם לאלהים *
 לדיין ולשופט לנקום נקמתכם : מוטות עולכם * העול
 שהיה מעה ראשיכם וזואריכם כלפי ארץ : ואולך
 אהכס קוממיות * בקומה זקופה כשם שהשגד זוקף
 ראשו כשמרימין את העול מעל זוארו כדכתיב וצני
 ישראל יוצאים ביד רמה : (יד) את כל המצות האלה *
 שום מצוה מן המצות האלה דוגמא לא תעשו כל מלאכה
 כל אלמנה ויתום לא תענון : (טו) ואם בחקותי תמאכו *
 כנגד אם בחקותי תלכו : ואם את משפטי תגעל נפשכם *
 כנגד אם את משפטי תשמורו : ובלתי עשות * כנגד
 ועשיתם אותם : להפרכתם את צרותי * כנגד והקומתי
 את צרותי אהכס : (טז) אף אני אעשה זאת לכם *
 מדה כנגד מדה אני אמרתי והיה אם שמוע השמעו
 וגו' לא אשים עליך כי אני ה' רופאך עכשיו אם לא
 השמעו לי אין אני רופאך אלא אשקוד עליכם חללים
 רעים : בהלה * נגד וישבתם ואין מהריר : בהלה
 את השפחת וגו' * בהלה של שחפת ושל קדחת שמכלות
 עינים שמנפים לרפואה ואין * ד"א את השחפת עם
 השחפת פרש"י ואינו זו מכה מותן יש מפרשים אותו
 לשון המחנה תחלת ממוסכה ואינה באה וי"מ מכת
 מחנים והיא מכה ראשונה : ומדיבות נפש כנגד מהות
 להם עבדים כלומר הולאתי אהכס מלדבון העבדות
 על מנת שתקבלו ושהקיימו מלותי ועכשו שלא קיימתם
 אשקוד עליכם לדבון נפש הוא מכה שנייה : וזרעתם
 לריו זרעכם * כנגד והשיג לכם דיש והיא מכה שלישית :
 ואכלוהו אויביכם * כנגד ואכלתם אני אמרתי תאכלו
 אהם עכשיו יאכלו אויביכם והיא מכה רביעית :
 (יז) ונחתי פני בכם * כנגד ופניתי אליכם והיא מכה
 חמישית : ונפתח לפני אויביכם * היינו ורדו בכם
 שוגאכם כנגד ונפלו אויביכם לפניכם והיא מכה ששית :
 ונחתם ואין רודף אהכס * כנגד ורדפו מכם חממה
 מזה והיא מכה שביעית : (יח) ואם עד אלהי כמו
 שפירש"י * ואם בעד אלה כמו עור בעד עור ויסגור ה'
 בעד : ויפסתי ליסור אהכס * אוסף ליסור אהכס שבע
 מכות : ואחרות דוגמא ויסק חמיתו עליו * שבע * על שם
 שנת השבע שלא שמתם בה והענין מוכיח אז תרנה
 הארץ את צמותיה : על חמתיכם * בשביל חמתיכם
 דוגמא כי עליך הורגנו כל היום כי עליך נשאתי חרפה :
 (יט) ושרתי את גאון עוכם * כנגד ואשבור מוטות
 עולכם והיא ראשונה : שמיכם כבדול * כנגד ונחתי
 בשמיכם והיא שנייה : ארצכם כנחוש * כנגד בעתם
 והיא ברכה לעממה והיא שלישית : כנחוש * שם דבר של
 נחושת כמו ונחתה קשת נחושת זרועותי : (כ) ותם לריו
 כהכס * כנגד וצירי ישו את זרע ומציו לשון כח
 גבי הבואה כמה דאח אמר לא תוסף תת כחה לך והיא
 רביעית : ולא תקן ארצכם * כנגד ונחנה הארץ והיא
 חמישית : לא יתן פרוי * כנגד יתן פרוי והם שמים כמו
 שפירש"י : (כא) ואם תלכו עמי קרי * לומר אינו עיני
 קבוע רק מקרה הוא : שבע כמאחתיכם שבע מכות
 כשם שאחם חוטאים בשנת השבע : (כב) והשלחתי בכם
 גוי * כנגד והשכתי חיה רעה ומרובה מדת טובה ממדת

הארץ את שבתותיה כלומר תזכור ותתאונן על מנהג קדמון שלה שהיתה עושה השש שנים ובשביעית שבתת: תרצה: תזכור כמו ואתריהם בפהם יראו שהיא כמו יזכירו: ד"א תרצה תשלים כמו עד ירצה כשכיר יזמו כי נרצה עונה וכן והרצה את שבתותיה: ד"א אז תרצה הארץ תתפיים הארץ כמו ולא יוסף לרצות עוד ומשביע לכל חי רצון וכן והרצה את שבתותיה שלא שבתה בהן: אז תשבת הארץ: בפתח: כל ימי השמה: שמהא שממה וריקנית מכם: השבות: בחול"ט בשביל האהבההא כמו הים ראה ויגוס אשר ימות בה הכהו וימות: (לו) והנשארים בכס והבאתי וגו'. עוד תשלים עליהם עד מ"ט מכות כנגד מ"ט שנים שביובל שבעלו בהן שמינין: מורך בלבבם: מכה ראשונה: ורדף אותם קול: מכה שנייה: וגסו מנוסת חרב: שלישיית: ופלו ואין רודף: רביעית: (לז) וכשלו איש באתיו כמפני חרב ורודף אין: כפל מלה הוא: ולא תהיה לכת תקומה: חמישית: (לח) ואבדהת בנרם: ששית: הגולה נקרא אובר כדכתיב תעיתי כשה אובר: ואכלה אתכם ארץ אויביכם: שביעית כמנהג בני אדם שמתלפפים מקום ולא נוסו באויר המקום ובתולדותיו שופלים למשכב ומחים: (סא) אף אני אלך עמכם בקרי: אף על פי שהחודו את עונם מאחר שאינם נכנעים וחזורים: או אז יכנע לבכם הערל וגו' וזכרתיו אבל אם אז יכנע לבכם וזכרתיו את בריתי כי כן היא המדה כדכתי' ומודה ועוזב ירוחם: (סב) וזכרתיו את בריתי יעקוב: לפי שמשחו היתה שלימה לא נאמר בו אף ולפי שכל שנתו היו צברית הזכירו חלה: והארץ אזכור: לפי שנאמר למעלה והשמותי אני את הארץ ולא חתן ארצכם את יבולם: (סג) והרץ את שבתותיה: ששית יראו את עונם: כנגד מ"ט שנים שביובל שבעלו בהן שמינין כנגדם לכן מ"ט שפרעניות הכתובים כלן בענין: והם יראו את עונם: יתפייסו מן העונם הבא עליהם ויודו ויאתרו כל זאת באתנו יען במשפטי מאסו וביעו את חקותי געלה נפשם: ד"א והם ישלמו את עונם עונם דוגמא אם יקרץ פון דבר הזה דנבי בעלת אוב: (סד) ואף גם זאת צהייתם בארץ אויביהם וגו'. וכי מה נשתתיר להם לישראל שלא נמאשו ולא נגעלו הלא כל המתנות טובות שנתנו להם נחבעלו מהם אלא אלולי ס"ת שנשתייר להם לישראל לא היו משוגים משאר אומות כלום ועל זה ייסד הפיוט ואין שיעור רק התורה האלה: (סה) וזכרתיו להם ברית ראשונים: מכאן אנו לומדים שהברית כרותה לשבעים ותוכחות אלו נקראים ברית כדכתיב בצרפת תבא אלה דברי הברית מלבד הברית אשר כרת אתם בחורב:

כו איש אין לי אלא איש שהעריך אשה שהעריכה

מניין תלמוד לומר נפשות: יפליא: יפריש מתובות שיש להם שני פנים צפירושם זה למפרע מזה שהרי מניין כי יפלא ממך דבר למשפט שהוא לשון העלמה דוגמא דשן לדשנו שרש ושרשך מסעף פארה כשעפוחיו קמו ואחללם צוררי והלבש אותך מחללות:

ספר בחקותי חוקוני

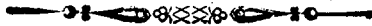
ונתן דמי הערך לכהן אחר כמו שפירש רש"י אם נדר כו' אבל אם החריס קדשי חזרו מסכרא נותן הדמים בין הן נדר בין הן נדבה כדמשמע בפרק המקדש שדכו מחריס אדם אה קדשיו בין קדשי קדשים בין קדשים קלים אם נדר נותן דמיהם ואם נדבה נותן אה טובתה כינז שור זה עולה אומדן כמה רוצה אדם ליתן בשור זה להעלותו עולה אף על פי שאינו חייב : (כט) כל חרס אשר יחרס מן האדם . לפי שב"ד היו ממיחין בכמה עיני מיחה

נאמר כל חרס כלומר באיוו מכל הארבע מיחות שיחרמו בית דין בה אה האדם : מורע הארץ לרצות שום ושחלים וגרניר : (ל) מורע הארץ . מורע שארעין בארץ : (לב) העשירי יהיה קדש . העשירי מקדש לפניו ולאחריו כינז אה קרא לתשיעי עשירי ולאחד עשר עשירי השם חוסכו להיות שלמים : (לד) אלה המלות . אין נביא עתיד לחדש עוד דבר מעתה : אל בני ישראל . דוגמא ויגוס אל בני ישראל :

שלימא סדרא דפרשת בחקותי

ספר זה נקרא תורת כהנים על ידי שכל המצוה שייכי בכהן כגון הלכות קרבנות ואיסורי מאכלות דשייכא בהו הוראה שהיא על ידי כהן כדכתיב יוכו משפטיך ליעקב וגו' והלכות עמלות וטהרות ולא לאכול דבר טמא להיות כדל מליכום למקדש והלכות זבין ומזורעין ונגעים ובעלי קריין ויולדות וזבות וימים טובים שיש בהם קרבנות הקרבים על ידי כהן והלכות ערכין שהכהנים מעריכין ומהרימין שם אהנים ושביעית ויובל שכהנים מקדשין השנים וחוקעין ביובל כדכתיב ובני אהרן יתקעו וגו' ובלשון לאפיין נקרא לוי'עיקו על שם הספר שהוא תורת הכהנים בני לוי לשין נופל על הלשון :

גשלם ספר ויקרא תהלת לאל עליון נורא

דעת

אתר לימודי יהדות ורוח
www.daat.ac.il